

DĚDICTVÍ MORAVSKÉHO KRÁLOVSTVÍ

Časopis Moravského historického klubu o.s.

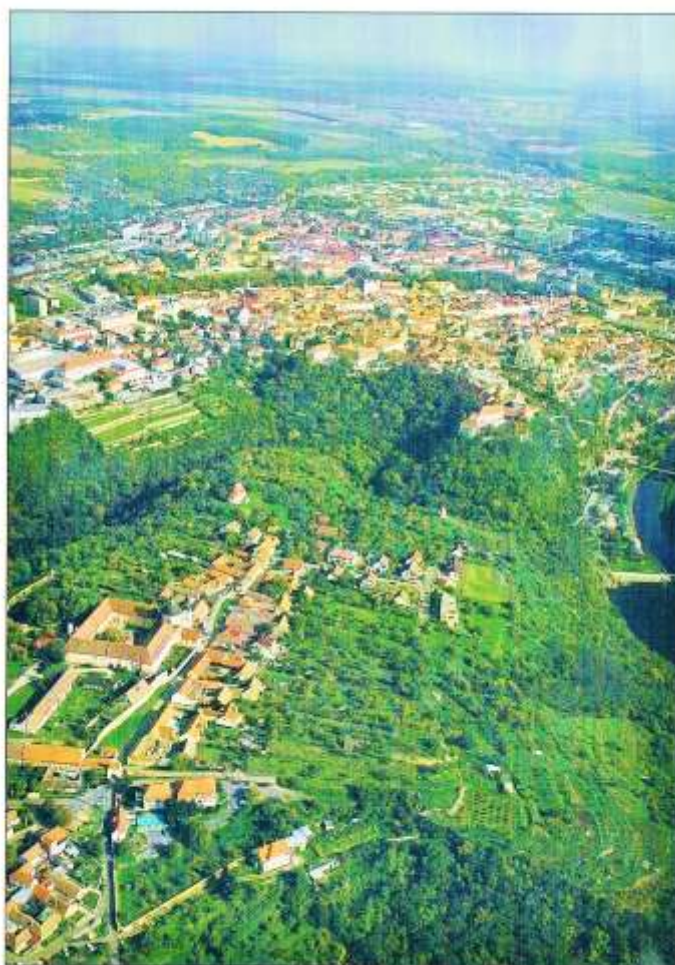
Číslo 6/2015

„Dědictví otců zachovej nám, Pane!“

Motto: „Nesmíme se bát odkrývat historickou pravdu, větší zločin je zatajovat prameny pravdy“ - (Cicero, největší řečník Říma)

Pozn. autor 1: Obsah Časopisu 6/2015 je věnován obhajobě původního provedení a významu maleb v NKP Rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě - v návaznosti na starší církevní stavby na Hradišti - a jejich osudový význam pro dějiny Moravy.

Obr.1 Hradiště u Znojma a město Znojmo (r. 2011)

Obr. II - Letecký pohled na Hradiště od západu. V horní polovině snímku, za Gránickým údolím, město Znojmo.

Foto převzato z „Kroniky Hradiště u Znojma“ Jiří Kacetl-2011 (autor E. Sládek 1810-1878-kanovník proboštství)

Obsah:

- 1. Úvod**
- 2. Objektivní posouzení problematiky související s NKP Rotundou sv. Kateřiny ve Znojmě a popis koncepce a rozložení maleb v Rotundě sv. Kateřiny (světská část), detailní výklad zakladatelské části-dle renomovaných autorů**
- 3. Detailní výklad části malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve třetím pásu, týkající se prvních dvou vládnoucích dynastií, ohraničených stromy života, identifikace panovnických postav**
- 4. Detailní výklad části malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve čtvrtém pásu, týkající se třetí vládnoucí dynastie, identifikace panovnických postav**
- 5. Božská část malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě**
- 6. Orientace polohy prvních křesťanských kostelů na Moravě- na Hradišti- s tím související patrocinia – a přijaté závěry**
- 7. Hradiště a „Capella regia“- královská kaple –historický vývoj definice pojmu, závěry**
- 8. Moravské úděly, vznik moravského markrabství, Statuta Konráda Oty**
- 9. Seznam použité literatury**

1. Úvod

1.1.Slovo archeologie a historie

Hovořit o starém Znojmu znamená rovněž hovořit o Hradišti sv. Hippolyta u Znojma. Nic není spolu tak spojené-jako tyto dva pojmy-Znojmo znamená Hradiště- a Hradiště znamená Znojmo.

*1. Hradiště sv. Hippolyta, (Hora sv. Hippolyta, Poltenberg) ukrývá (a částečně již archeologie odkryla)-že právě na Hradišti leží kořeny „Starého Znojmu“ z úsvitu moravských dějin a také kořeny křesťanství. Je prokázáno, že barokní kostel sv. Hippolyta na Hradišti stojí na základech rotundy z doby svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje, která zde plnila **rolí královské kaple**.*

1.1.2. Hradiště jako knížecí hrad (začátek citace)

Dříve než bylo proboštství na Hoře sv. Hippolyta u Znojma (německy *Hyppolitenberg*, potom *Politenberg*, nakonec pak *Pöltzenberg*) přiděleno Václavem, čtvrtým králem českým, v roce 1240 jak nejmilostivější dar řádu křižovníků s červenou hvězdou do vlastnictví, bylo místo Hradiště známo již v roce 1093 jako pevnost a knížecí hrad u Znojma⁶, jak vyplývá z následujícího:

Po smrti českého krále Vratislava nastoupil na český trůn jako kníže jeho bratr Konrád. Tento Konrád dal znojemské knížectví svému synu Leopoldovi (Litoldovi), brněnské svému synu Oldřichovi. Oba tito bratři se vzepřeli proti Břetislavu II., knížeti českému, který byl nejstarším synem krále Vratislava a následoval na českém trůně jejich otce Konráda.

Vévoda Břetislav obsadil ihned Brno a pronásledoval oba až ke Znojmu, kde v uvedeném roce 1093 padlo rozhodnutí, že jeden bude bránit město a druhý poblíže ležící pevnost, hrad na Hoře sv. Hippolyta. Pro nedostatek posádky se ale opět vzdali a uprchli do Rakous. Bylo tudíž Hradiště jako knížecí hrad vždy v nejužším spojení se sousedním městem Znojmem a sdílelo s ním ve válečných nepokojích stejné osudy, zvláště když Konrád II., jeden z moravských knížat, rozhořčen odsunutím své osoby při volbě následníka na český trůn, rozpoutal nešťastnou válku proti zvolenému Vladislavu II., který v roce 1146 rozezlý nakonec město

přes mnohatýdenní hrdinnou obranu dobyl a zcela rozbořil. Jeho obyvatelstvo v počtu 1500 nechal odvést do Čech.

Po tomto roce neexistovalo město Znojmo po dobu 70 let. Stejným obležením a rozbořením hrozil Vladislav, dobyvatel Znojma, také hradu či pevnosti na Hoře sv. Hippolyta, avšak jeho bratr Jaromír, jemuž byl tento úkol ponechán, navrhl, že toto opevněné místo by mohlo jednou prokázat důležité služby proti vpádu Rakušanů nebo Uhrů, a přiměl proto vítěze, aby ušetřil aspoň hradby.

Během obležení Znojma prchl Konrád (jak uvádí Dubravius, olomoucký biskup, ve svých dějinách) po marné obraně tajnou podzemní chodbou, která měla existovat ještě roku 1673, do pevnosti Hradiště a odtud dále.

Pešina však ve svém díle *Mars Morvicus*⁷ vypráví, že Konrád unikl s několika málo druhy do pevnosti na protilehlém kopci, neznámo jak a jakou cestou, a byl by se tam mohl zdržovat ještě delší dobu, protože tam k tomu byly prostředky. Ale on prý s několika málo svými druhy uprchl, protože hrozné neštěstí města nejen zbavilo jeho lidi odvahy, ale přimělo je k tomu, že zamýšleli vydat také druhou pevnost na Hoře sv. Hippolyta vítěznému Vladislavu II., což se také patrně skutečně stalo poté, co Konrád od svých lidí utekl, aby si tak zajistil život a majetek.

Asi se už nikdy nevyjasní, zda prapůvodní město Znojmo, jak vypráví pověst (kterou pojal Wolný do své „Topografie Moravy“⁸), stávalo v hlubokém údolí mezi znojemským hradem (dnes vojenským špitálem)⁹ a protilehlým Hradištěm a odtud se rozprostíralo nahoru do prohlubně mezi hradem a farním kostelem sv. Mikuláše, stejně jako jestli vedle vlastního hradu snad existoval na Hradišti ještě druhý, pravděpodobně ještě starší hrad.

(konec citace)

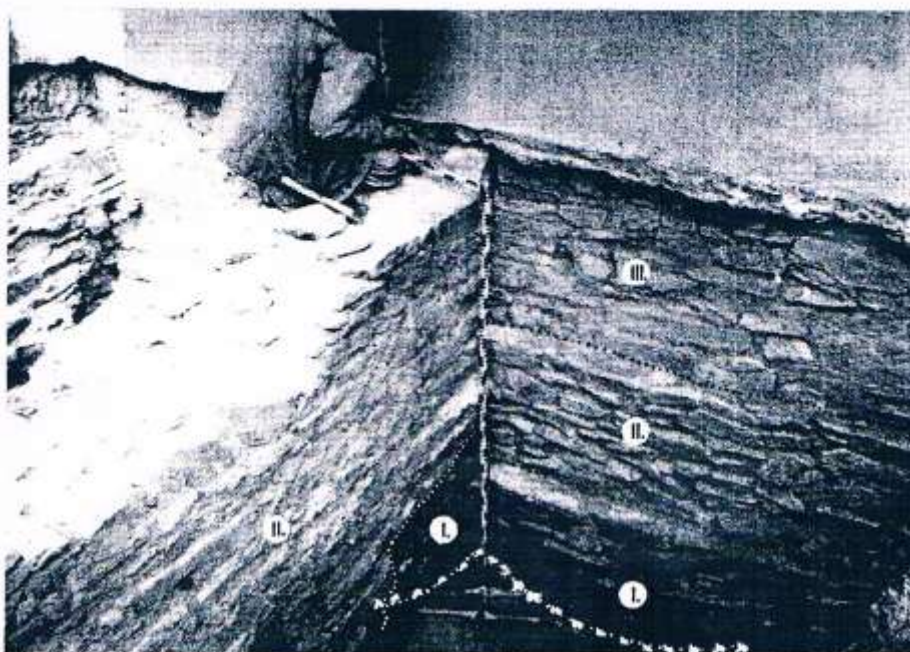
- Převzato z „Kroniky Hradiště u Znojma“ Jiří Kacetl-2011 (autor E. Sládek 1810-1878-kanovník proboštství)

1.1.3. Hradiště ve středověku a novověku

Pevnostní funkci po roce 1100 na sebe převzal nový (břetislavský) hrad-situovaný na protilehlém ostrohu za údolím Gránického potoka a roli královské kaple (rotundy) na Hradišti převzala královská kaple Rotunda Nanebevzetí Panny Marie (později sv. Kateřiny)-situovaná na ostrohu u nového hradu a pod hradem se rozvíjelo nové město Znojmo. Hradiště se postupně zmenšovalo do skrovné osady s dominantním kostelem sv. Hippolyta a proboštvím, které bylo roku 1240 králem Václavem I. jako obročí svěřeno do rukou Rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou.

1.1.4. Královská kaple (rotunda) z 9. stol. –na Hradišti sv. Hippolyta - předcházející stavbě královské kaple (rotundy) na hradní ostrožně u Břetislavova hradu a nového Znojma-Obr.2

HRADIŠTĚ SV. HYPOLITA VE ZNOJMĚ. DESET LET ARCHEOLOGICKÝCH
VÝZKUMŮ VELKOMORAVSKÉHO CENTRA (1986–1995)

Obr. 14: Znojmo–Hradiště 1988. Detailní pohled na jižní stěnu presbyteria kostela sv. Hippolyta a kamenné nároží s vyznačenými stavebními fázemi. I – zdivo nejstarší rotundy (apsidy a části lodi); II – zdivo gotického kostela; III – jižní stěna dnešního presbyteria.

Zmíněné výsledky tohoto plošně malého výzkumu přinesly tedy významný objev pozůstatků dosud nejstarší kamenné stavby na Hradišti sv. Hippolyta ve Znojme, kterou je rotunda stojící zde v 11. století. Její zdivo mohlo být rozpoznáno pouze při jižní straně presbytáře dnešního kostela, protože plocha apsidy i velká část válcovité lodi jsou dnes stojící církevní stavbou zcela překryty. Počátky rotundy jsou dosti nejasné. Zatím ji blíže datují jen nejstarší objevené pohřby s milodary – malými esovitými náušnicemi. Několik do skály zasekaných hrobů starobylého vzhledu neobsahovalo žádné doprovodné nálezy. Rozhodně však nemůžeme odmítnout myšlenku ještě podstatně staršího – velkomoravského původu rotundy. Ten by však musely potvrdit hroby s typickou výbavou, které by respektovaly půdorys církevní stavby. Teprve archeologický výzkum r. 1997 a 1998 naznačenou hypotézu o velkomoravském stáří rotundy přesvědčivě doložil.

Pozn. autor 1:

Obr.2 byl převzat ze Sborníku MU-PF Společenské vědy č. 17-vyd.1999.

1.1.4.1 Hradiště – „Antiquissima capella regia“

Jak uvádí L. E. Havlík ve svém díle Dějiny královského města Znojma-mimo základů rotundy z 9. stol., na nichž byl počátkem 13. stol. postaven kostel sv. Hippolyta-viz odst. 1.1.4. –existovala na Hradišti na jiném místě ještě jiná svatyně (fanum), jejíž trosky viděl ještě v r. 1677 Tomáš Pešina z Čechorodu. Dle jeho podání šlo o „ nejstarobylejší královskou kapli-antiquissima capella regia“, která byla nalezena na Hradišti.

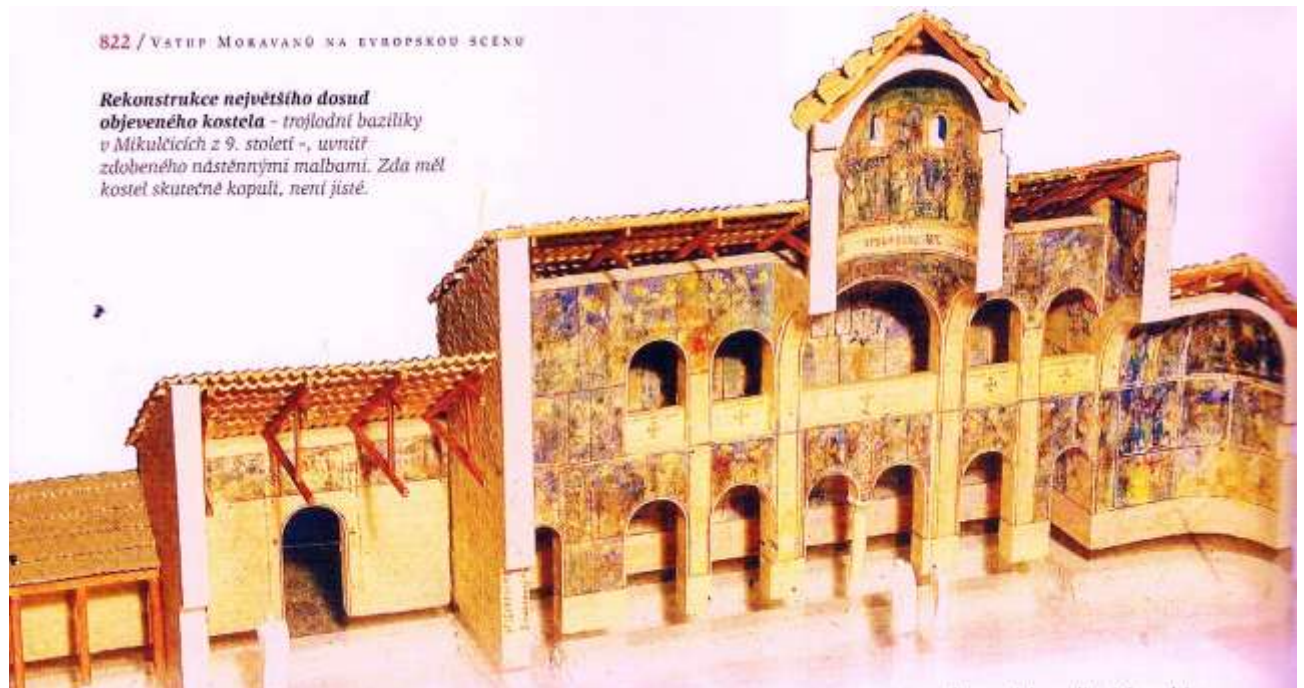
Pozn. autor 2:

Podrobnější údaje o této nejstarší královské kapli na Hradišti- nejsou zatím k dispozici.

Je ovšem na“ bíledni“, že jestliže se našly zbytky malebné výzdoby v základech největšího chrámu velké Moravy v Mikulčicích,viz odst. 1.1.5- existovaly také malby i v „**nejstarobylejší královské kapli“ na Hradišti**- dle podání Tomáše Pešiny z Čechorodu z r. 1677. Právě zbytky těchto maleb z nejstarobylejší královské svatyně na Hradišti byly pravděpodobně vzorem pro malby 2. a 3. pásu v Rotundě sv. Kateřiny na hradní ostrožně (břetislavského) hradu u nového Znojma- a nemohly tudíž mít jakoukoliv vazbu na Prahu, naopak- v případě 2. a 3. pásu maleb v Rotundě sv. Kateřiny-jedná se čistě o moravskou záležitost a návaznost na **první křesťanské vládnoucí dynastie na Moravě ve slavném starobylém Znojmu- mnohem slavnějšímu a starobylejšímu-než byla známa jakákoliv zmínka o tehdejší české Praze.**

1.1.5 Doklad o freskové (malebné) výzdobě mikulčické trojlodní basiliky

Doklad o freskové výzdobě prvních velkomoravských církevních staveb poskytují i archeologické nálezy v základech mikulčické trojlodní basiliky. Rekonstrukce trojlodní mikulčické baziliky-největší církevní stavby Velké Moravy-viz Obr.3

Obr. 3-převzato z publikace „Sto událostí, které dramaticky změnily naši historii“ (r. 2001)

Z uvedeného v odst. 1.1.5 lze dôvodne predpokladať, že pôvodní kráľovská rotunda na Hradišti sv. Hipolyta bola rovněž vyzdobená malbami.

1.1.6. „Šifra Znojemské rotundy“

Pozn. autor 3:

Jak je patrné z názvu a podtextu na Obr.4 ještě v r. 2006 i autoři Reflexu psali, že výklad maleb je sporný (byť s nadsázkou). Kupodivu již v r.2012 jsou všechny spory kolem rotundy a maleb vysvětleny PhDr. K. Dvořákovou z Brna v jejím dílku“Rotunda sv. Kateřiny“-viz str.34, kde je uvedeno, že „motivem všech stojících knížecích postav v plášťích byla Kosmova Kronika Čechů“, - přičemž „jejich umístění neodpovídá historické posloupnosti, ale datu dle kalendáře (asi církevního a také slunečního) jejich nástupu na pražský trůn“. Tím považuje PhDr. Dvořáková všechno kolem Rotundy sv. Kateřiny ve Znojmě za vyřešené-samozřejmě již k datu vydání (r.2012) jejího výše uvedeného dílka.

*Autor Časopisu 6/2015 se pokusil na vysvětlení významu maleb a jejich problematiky v NKP Rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě podívat očima současných autorů-i renomovaných odborníků z období krátce minulého v rozsahu let-kolem r.2000 do r.2014- a také svými očima a upozornit tak, že tvrzení PhDr. K. Dvořákové v jejím výše uvedeném dílku-že“ vše kolem maleb ve Znojenské rotundě je k r. 2012 vyřešené“- **neodpovídá skutečnosti.***

Obr.4

2. Objektivní posouzení problematiky související s Rotundou svatě Kateřiny ve Znojmě a popis koncepce a rozložení maleb v Rotundě sv. Kateřiny (světská část)-a detailní výklad zakladatelské části -dle renomovaných autorů

2.1. NKP Rotunda sv. Kateřiny na hradní ostrožně u (břetislavského) hradu ve Znojmě –Obr.5

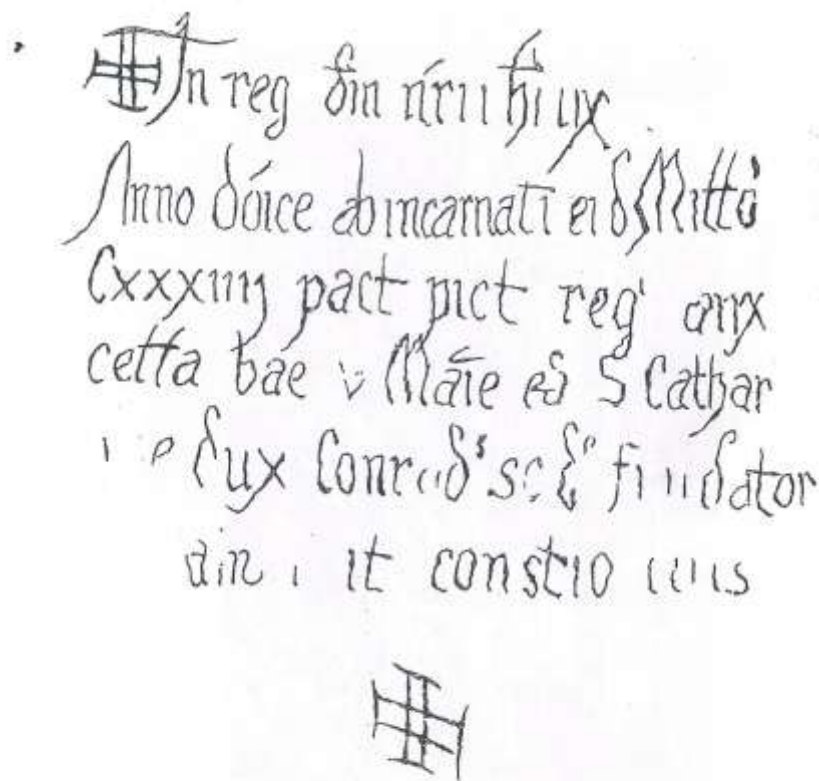

Obr.5
Znojmo-Rotunda sv.Kateřiny (2007-foto autor)

2.2. Objektivní posouzení problematiky související s Rotundou svaté Kateřiny ve Znojmě včetně uvedení nevyjasněných záležitostí v publikaci L. E. Havlíka (vyd. r. 1998)

Autor publikace“ **Dějiny královského města Znojma a znojemského kraje**“ (vydaného v r. 1998) **Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík, DrSc.** ve zmíněné publikaci na **str. 182** k latinskému epigrafu vyrytém v omítce na stěně hlavní lodi královské kaple NKP Rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě a uvedeném a zakončeném konsekračními křížky –uvádí následující obsah-viz Obr.6:

Obr. 6:

Znojmo - Hrad.

Nápis 13.století v královské hradní kapli prozrazuje, že kníže Konrád II. dal v kapli P-Marie a sv.Kateřiny zobrazit postavy knížat a určil její statut.

Varianty možností překladu epigrafu dle L.E. Havlíka-viz odst.2.2.1

2.2.1. Svůj výklad k malbám v královské kapli Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík, DrSc. dále doplňuje – viz str. 24 a str. 25 výše citované publikace: (Začátek citace):

„ Po Lutoldově úmrtí vládl ve Znojemském knížectví za jeho nedospělého syna Konráda jeho strýc Oldřich (1113-1115).

Po něm vládl **Znojemsku** kníže Soběslav, mladší bratr českého vévody Vladislava I. (1115-1123), jehož vystřídal mezitím dospěvší syn Lutolda a ldy z Babenberku **Konrád II.**, (1123-1128 a 1134-1161).

Soběslav, který se mezitím stal novým českým vévodou, však Konráda II. r.1123 zajal a uvěznil na Vyšehradě a potom v Grojči, snad pro jeho účast ve spiknutí některých českých velmožů, snad pro jeho sympatie s bojem olomouckého knížete Oty II. Černého, který uplatňoval své zákonné právo na pražský trůn a zaplatil je nakonec svým životem (+1126).

Když však Soběslav stál o přátelství s uherským králem Bélou II., postaral se, aby je upevnil i sňatkem Konráda II. s nejmenovanou dcerou (Marií) velkého srbského župana Uroše I. Byla sestrou uherské královny Heleny, ženy Bély II. a sestrou knížete Desy, vládce Duklje (Černé Hory).

Sňatek se konal r. 1134 a tak je datován i pozdější latinský nápis (13.století), vyrytý do omítky **hradní rotundy**.

Na tomto místě ovšem není možno řešit velmi komplikovanou problematiku čtení a interpretace epigrafu (J. Rampula, A. Vidmanová), uvedeného a zakončeného konsekracími křížky.

Srozumitelnou může být část: „**Za řízení Pána našeho Ježíše Krista léta Páně tisícího sto třicátého čtvrtého od jeho vtělení, kníže Konrád, druhý zakladatel, v cele blažené Panny Marie a svaté Kateřiny.**“ Dále však zkratky slov umožňují ne vždy stejnou interpretaci, neboť dovolují uvažovat, zda kníže Konrád „**způsobem královským rozmnožil obrazy**“ v kapli a „**stanovil její nový statut**“ či „**po dohodě připojil obraz krále**“, resp. „**rozmnožil zobrazení královská**“, „**králů**“, popřípadě kapli „**zvelebil malbami králů**“.

Z nápisu jsme se poprvé dozvěděli, že kaple byla zasvěcena **P. Marii**, podle orientace šlo přesněji o zasvěcení **Nanebevzetí P. Marie**.

Rotunda byla zčásti brzy po svém vzniku, většinou však podle nápisu až r. 1134 vyzdobena freskami, které představují galerii českých a moravských knížat přemyslovské dynastie.

Důvody, proč se tato zobrazení uskutečnila právě v této hradní kapli, v sídle znojemského knížete a ne např. na Pražském hradě, stejně jako identifikace jednotlivých postav, jsou předmětem řady otázek. Totéž platí o zakladateli kaple, patrně jedním z českých vévodů, který je s manželkou zobrazen po stranách triumfálního oblouku.

Pro své stáří a zejména pro jedinečné malby postav **českých a moravských** panovníků byla kaple prohlášena za **národní kulturní památku**.

O stáří rotundy nepanuje zcela jednotný názor a taktéž o předpokládaných **kavitách** pod jejím korpusem. Úvahy spojují její vznik s dobou vévody **Břetislava**, ne-li ještě s dřívějším obdobím.

Z **archeologických** nálezů a výzkumu (B. Klímy) vyplývá, že stavba rotundy souvisí patrně s koncem I. poloviny **11. století**.

Pokrač.

Při **opravách** fresek v 19. století byl v apsidě objeven **zbytek nápisu a písmena A M C A I**, která byla vyložena jako letopočet 1106 (M. Trapp). Při opravách ve **2. polovině 20. století** byla kromě již zmíněného vyrytého nápisu z 13. století v pásčích mezi postavami knížat v chrámové lodi objevena další písmena: **V (M ?), I, O, D, F, T, C, N, D, I, Z, A**, z nichž a z dalších zlomků písmen by bylo značně **problematické** rekonstruovat text nápisů.

Rotunda byla od počátku 13.století **vždy jen královskou hradní kaplí**, jak to dosvědčují její označení (1287 „capella regia s.Katharinae Znoymae“, regia capella s. Catharinae in castro Znoymensi“, 1320 “capella castrī“, „capella s. Catharinae in castro Znoymensi“) a měla svého kaplana. R.1239 to byl Přemilec, „capellanus s Katharinae“. Od 13. století se již uvádí jen „patrocinium sv. Kateřiny, jejíž uctívání se v našich zemích šířilo právě od tohoto století. Mariánské patrocinium bylo snad potom přeneseno na nově budovaný chrám u kláštera minoritů na prvním předhradí. Ani kníže Konrád II. nezůstal ušetřen **sporů a bojů** s českým vévodou (Vladislavem II.)

Svou úlohu přitom měl i olomoucký biskup Jindřich Zdík, který r. 1131 slavil v Olomouci přenesení biskupské katedry od kostela sv. Petra, patrona Moravy k novému chrámu sv. Václava, patrona Čech, jehož úctu spolu s šířením české státní ideje na Moravě zaváděl.“

(konec citace z díla L. E. Havlíka)

2.2.2.Souhrn nevyjasněné problematiky, týkající se Rotundy sv. Kateřiny ve Znojmě dle výše uvedeného díla L.E. Havlíka k r. 1998:

Pokud pomineme nemožnost jednotného překladu epigrafu vyrytého v omítce hradní kaple v latinských zkratkách-zůstává dále (i k datu vydání tohoto časopisu –r.2016) minimálně nevyřešeno:

- 1. –proč se zobrazení pražských Přemyslovců (ve čtvrtém pásu-pozn. autor 4) uskutečnila právě v této hradní kapli, v sídle znojemského knížete a ne např. na Pražském hradě**
- 2. –chybí identifikace jednotlivých postav**
- 3. –nebylo objasněno kdo byl zakladatelem hradní kaple ve Znojmě**
- 4. –nepodařilo se vyřešit rekonstrukci zbytků nápisů**
- 5. –chybí dokončení průzkumu dutin ve skalním masivu pod rotundou a trvalé sledování šířky trhlin (poruch) ve skalním masivu a jeho zabezpečení před sesuvem do údolí Dyje**

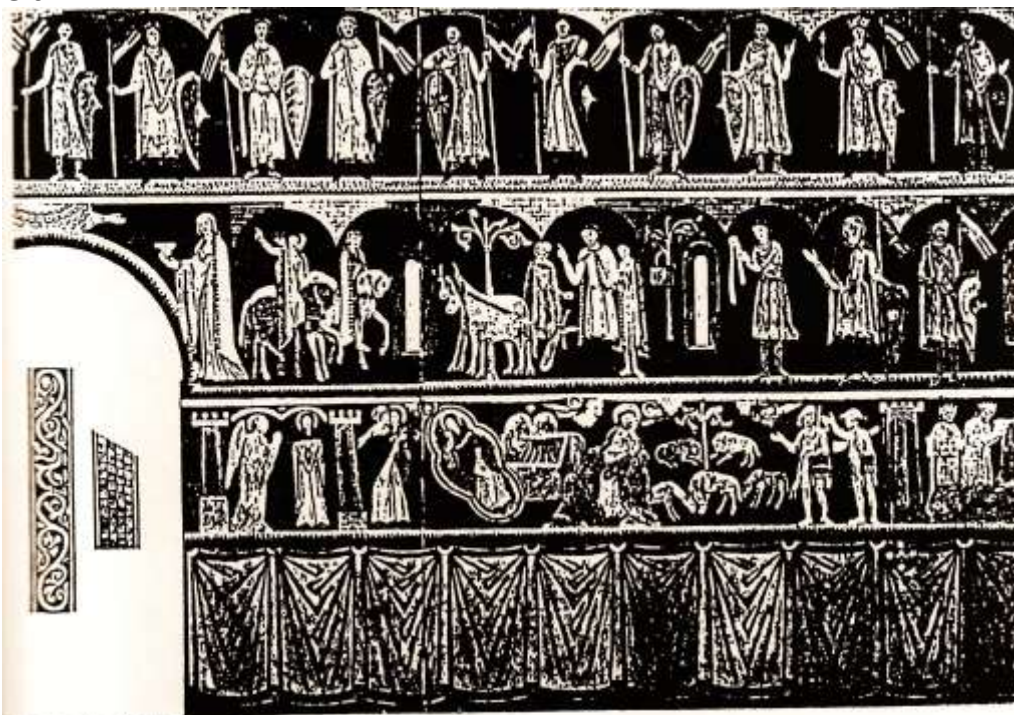
2.3. Popis koncepce obsahu a rozložení maleb v Rotundě sv. Kateřiny

2.3.1 Světská část (a):

Do **světské části** malebné výzdoby Rotundy sv. Kateřiny- jak je všeobecně známo- náleží **malebná výzdoba hlavní lodi**, která je rozložená do čtyř vodorovných pásů. Pro zjednodušení a pochopení čtenáře je použit Obr. 54 (a, b) z publikace L. J. Konečného „Románská rotunda ve Znojmě“ (vyd. r.2005), -který si jej vypůjčil ze závěrečného realizovaného návrhu na restaurování I.-IV. zóny restaurátora Theophila Melichera (z r.1891-93)- viz **Obr.7 a Obr.8**.

Jedná se o rovinný rozvinutý pohled válcové části hlavní lodi rotundy.

Obr. 7:

Slohový projev dovozoval Fišerovi rozeznat ve IV. zóně dva mistry: na jižní straně malíře vedoucího, rozmanitějšího ve skladbě draperií a ucelenějšího v proporcích tváří (kresba očí a očníce). Malíř severní strany téhož pořadí vyjadřoval výrazněji tváře s důrazem na oči a očníce, s jiným měřítkem hlav a energickým, jednotně vedeným traktemem kresby — na rozdíl od malíře prvního, který linii přerušuje a nastavuje.

Po smytí Melicherových přemalův v kupoli (měkkou vodou případně s přísadou čepvku), spočívala Fišerova konzervace ve fixáži kaseinovou temperou se lněnou fermeží, pod níž byly kresba i lokální tóny vyvolány do nové svěžesti, a konečně v retuši, která se omezila na zelené a modré tóny pozadí, u figur jen na místa odpadlé barevnosti a smakatérských plomb omítky. Restaurátor nezasahoval do původní kresby, tvaru. Chybějící hlavy a údy nebyly doplňovány.²⁸⁾ Požadavek omezit se jen na lokální vysprávký porušených míst byl zdůvodněn také tím, že oproti nižším (nástěnným) zónám byla zde po sejmutí přemalův autenticita výmalby — včetně barevnosti — sledována vyšší.²⁹⁾

Nástěnné malby v lodi a apsidě (zóny I, II, III) se staly předmětem druhé etapy Fišerova restaurování v letech 1948–49. Požadovalo se upustit od celoplošných nových pozadí souvislými tóny a omezit konzervaci jen na lokální vysprávký porušených míst. Tím mělo být dosaženo zachování vyšší dokumentární hodnoty malby a živější barevnosti, bližší originálu.

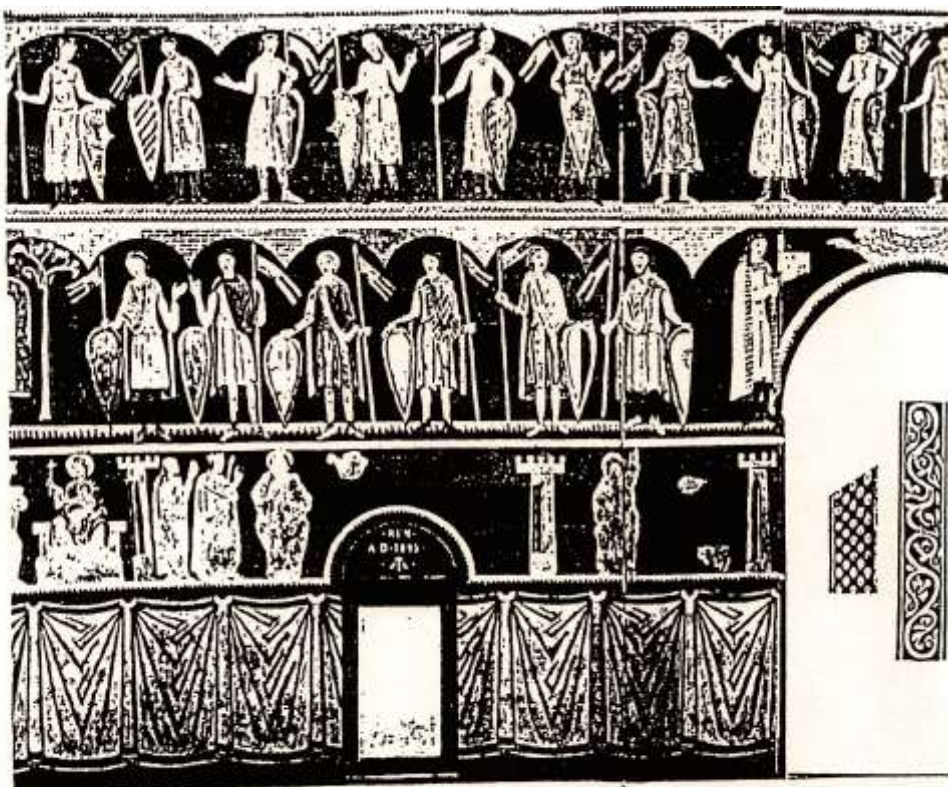
²⁸⁾ Restaurátorem požadována detailní fotodokumentace se nezachovala, asi nebyla provedena.

²⁹⁾ Pokud byly při závěrečné kolaudaci první etapy označeny Fišerovy zásahy za „přemalbu“, cítil se restaurátor dotčen.

Pozn. autor 5: Jak napovídají děje **christologického cyklu** je nutno číst jednotlivé pásy (mimo spodního pásu draperií, který je jednotný)-**směrem od donátorky u vítězného oblouku apsidy- doprava.**

2.3.2. Světská část (b)- Obr. 8: (-jedná se o pokračování-2.část Obr. 54 z díla L. J. Konečného-viz předchozí popis.

Obr.8:

*Obr. 54. Znojemska rotunda — závěrečný, lícovaný nápis na restaurování I.-IV. zóny uší pohled s ornamentem okenních špalet).
il Melicher 1891-93, kvaš, 130,5 x 52 cm
(v soukr. majetku, Harmoncourt 1999)*

Z jeho přemalby nebylo možno odstranit (bez poškození původní kresby) jen zbytky hnědé barvy na bordurách figur a několik drobných retuší v odstínu intonaca, míchaných ze zinkové běloby.

Ve „třetím pořadí“ maleb byl podle Fišera nalezen na severní straně rytý gotický nápis, pocházející ze 14. století. Bližší údaje však chybí. Při smývání retuší došlo neuváženým experimentem jednoho z členů restaurátorské komise ke zničení kresby obličejů a poškození intonaca u jedné, blíže neoznačené postavy.

Podle Fišerovy závěrečné zprávy o první etapě restaurátorských prací (v kupoli) z listopadu 1947 byly zčásti ponechány Melicherovy (zinkové) běloby lokálních tónů vniklé do omítky, které se reagentně odlišovaly od Fišerových retuší s bělobou titanovou. Figurální kresbu, jevící se uvnitř i na obvodu stejně intenzivně, retušoval Fišer v méně intenzivním tónu zemitou červení (pompejskou, italskou), čímž odlišil své zásahy od původní červené kresby. Na některých místech nebyly Melicherovy retuše odstraněny, protože pronikly příliš hluboko do povrchu původní omítky.

Při ozařování postav v severní části IV. zóny byla zjištěna neostrá kresba v důsledku zdrsnění omítky, zpracované asi zednickou špachtlí za mokra, avšak nejednotně (místa též s povrchem uhlazeným zednickou lžící), což působilo dojemem ne-jednotného malířského podání figur.

98

Pozn. autor 6:

Výše uvedený celkový rozvinutý pohled na světskou část výmalby hlavní lodi- dle **Obr.7 a Obr.8** je použit-jak bylo řečeno –pouze pro **orientaci čtenáře**.

Pro popisnou analýzu jednotlivých postav (včetně jejich pojmenování autorem) a obrazových dějů (ve smyslu publikací citovaných autorů) jsou použity v tomto časopise **Trappovy akvarely**, který jediný zachytil malby dle skutečnosti po odstranění vápenného zabílení původních maleb- a namaloval své akvarely způsobem „**co viděl**“ bez **vyfantazírovaných přemaleb a chyb** pozdějších restaurátorů.

(pokrač. „Pozn. autor 6:

*Proto jsou Trappovy akvarely tak cenné. M. Trapp nemohl však svými očima posoudit zbytky originálních maleb tak, jak je později posoudily pomocí nových technologií (**např. osvit UV + IR paprsky a zachycení obrazu na materiály s různou citlivostí**), **restaurátorské týmy**)-takže můžeme jen doufat, že současný stav maleb se blíží originálu malby, i když stinná minulost rotundy s nedůstojným využíváním chrámu pro hospodářské účely pivovaru a dále vyškrabané nápisy, poškozené plochy maleb v oblasti zazdívání původních a bourání nových oken a dveří a –pak znovu návrat k původnímu provedení, odstraňování přemaleb –**znamenalo zmizení některých částí originální malby navždy.***

2.4. Christologický cyklus- druhý pás maleb v hlavní lodi

2.4.1 Pozn. autor 7:

Vzhledem k tomu, že se v případě christologického cyklu (druhý pás v hlavní lodi) jedná rovněž o součást světské části malebné výzdoby rotundy—**mohou tam být kresebně znázorněny děje pouze z Kristova mládí, tj. do jeho 30 let.**

Pak se Kristus nechal pokřtít v Jordánu Janem Křtitelem, sestoupil na něho duch svatý, začal kázat víru v boha v pojetí Nového zákona, konal zázraky, byl ukřižován, zemřel, byl pohřben a vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa.

Tyto děje – po Ježíšově křtu-už do světské části výzdoby chrámu (hlavní loď rotundy) nenáleží a také tam nejsou a nebyly znázorněny. Ježíšovo božství-je znázorněno až v božské části-kam patří malba v klenbě apsidy, kde je znázorněn-jako“ Kristus pantokrátor“

Jednotlivé části christologického cyklu jsou od sebe **časově a významově odděleny sloupy druhého Šalamounova chrámu (viz Obr.9)** a odpovídají kapitolám Nového zákona. Rozsahově končí christologický cyklus útekem svaté rodiny (Josefa s Marií a Ježíšem) do Egypta před pronásledováním krále Heroda. **Obr.9:Chrámy postavený Herodem Velikým v Jeruzalémě na původním místě Šalamounova chrámu**

2.4.2 První část christologického cyklu- Obr.10 „Zvěstování Panny Marie“ a „Narození Krista v Betlémě“ (-viz M. Trapp- Tafel V.) Obr.10:

2.4.3.3 Druhá část christologického cyklu-„Zjevení pastýřům“ a „Klanění tří králů“ –včetně „Útěku do Egypta“.

2.5. Skladba třetího pásu maleb:

2.5.1. Tento pás zahrnuje: Vítězný oblouk v apsidě s donátory, nad ním nebeský oblak s božíma rukama, 2 zakladatelské scény (volbu panovníka a založení města) a první a druhou panovnickou dynastii – a sděluje návštěvníkovi, že na třetí pás maleb v hlavní lodi je nutno pohlížet jako na malby v královském sálu předků, který obrazově – z hluboké mýtické minulosti (zakladatelské scény v třetím pásu) a nedávnou historickou minulost (první dvě panovnické dynastie ve 3. pásu) – přechází do historické reality – do doby vzniku maleb, která znázorňuje navazující přemyslovské panovníky ve čtvrtém pásu maleb (zejména po ovládnutí velké části Moravy Boleslavem I., Oldřichem a Břetislavem v r. 1025 a jejímu definitivnímu připojení k českému knížectví) – na předchozí vládnoucí dynastie na Moravě, z nichž ta první – **Sámovci – vládla ze Znojma (**Znojema – Hradiště**).**

Pozn. autor 8:

Zatím zůstává nezodpovězeno – proč **kunsthistoričtí odborníci nevěnují větší pozornost** celkem **třem „stromům života“** ve třetím pásu maleb v NKP Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě, které patří **k originálu maleb a jsou rovněž zachyceny M. Trappem na jeho akvarelech** (viz Obr.14).

Ve smyslu úvodu dle – viz odst. 1.1.2 dle důkazů L.E. Havlíka – **byla Rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě – vždy jen kaplí královskou – to je vůdčí myšlenka** vzniku a smyslu maleb a to musíme respektovat při dešifrování obsahu freskové výmalby této rotundy.

Tři stromy života ve třetím pásu maleb zásadně od sebe oddělují jednotlivé zakladatelské děje a dvě dynastie panovníků významově i časově, stejně jako sloupy Herodova chrámu v christologickém cyklu kapitoly Nového zákona v bibli.

2.5.2 Pro vysvětlení první scény ve třetím pásu maleb – (zleva od donátorky směrem doprava) po první strom života je nutno použít jedině správný název **„volba vladaře, (volba panovníka) svobodnými bojovníky“** – ve smyslu zjištění např. dle publikace N.+M. Profantových, že se jedná o starý **indoevropský mýtus**, používaný většinou evropských národů od pradávna.

2.5.3 Pro vysvětlení druhé scény od prvního stromu života po druhý strom života je nutno použít jedině správný název **„založení města (provincie, státu) zvoleným panovníkem a zavedení zákonů v jím spravované zemi (provincie, státu)“** – rovněž ve smyslu zjištění např. dle publikace N.+M. Profantových, nebo překladu Legendy tzv. Kristiána-Prof. Ludvíkovským, který např. dokládá indoevropský původ mýtu **„založení města moudrým (přemýšlivým) mužem – jako základ civilizace“** – autory z minulosti – jako jsou Cicero (De inventione 1,2), Isidorus Sevilský, nebo Hrabanus Maurus.

(pokrač. 2.5.3)

Pro prokázání tvrzení dle odst. 2.5.2 a odst. 2.5.3 použijeme citací uvedených v níže a výše uvedených dílech- viz Seznam použité literatury-odst.2.5.4

2.5.4 Seznam použité literatury a podkladů: (dtto odst.9)

Název publikace a poř.č.:	Datum vzniku originálu / datum vzniku překladu	Autor publikace (jazyk originálu a překladu, autor překladu)
1.Kronika tak řečeného Fredegara	7. stol.	Francký mnich Fredegar (latina) -něm. překlad- Dr. Otto Abel (vyd.r.1849)
2.Legenda tak řečeného Kristiána	10. stol.	Kristián- mnich z rodu Slavníkovců (latina) český překlad- Prof.J.Ludvíkovský vyd.r.2012
3.Kosmova kronika česká	12. stol.	Cosmas-děkan pražského kostela (latina) český překlad K.Hrdina vyd.1972
4.Kronika hradiště u Znojma	19. stol. (1810-1878)	-kanovník probošství u sv.Hippolyta E. Sládek (latina) český překlad Jiří Kaceti vyd. 2011
5.Dějiny královského města Znojma a znojemského kraje	1998	Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík DrSc.
6.Znaimer Wochenblatt (článek „Pohanský chrám od r. 1859 do dneška“- (1931)	1931	A. Wrbka
7.Akvarely kustoda znojemského muzea M. Trappa	1861	Moritz Trapp (<i>z pozůstalosti</i> <i>PhDr.J. Zástěry</i>)
8.Ilustrovaný encyklopedický sborník	1980	ČSAV
9.Sborník MU PF Brno- Společenské vědy č.17	1999	Doc. PhDr. B. Klíma
10.Dílčí posouzení stavu maleb v NKP Rotunda sv.Kateřiny ve Znojmě	1999	Akademický malíř a restaurátor F. Sysel
11.Identifikace patrociníí zaniklýchmoravských raně středověkých kostelů	1997	Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík DrSc.

(pokrač. 2.5.4-Seznam použité literatury a podkladů)

Název publikace:	Datum vzniku originálu/ datum vzniku překladu	Autor publikace (jazyk originálu a překladu, autor překladu)
12.Encyklopedie slovanských bohů a mýtů	2000	N. Profantová M. Profant
13.Sto událostí, které dramaticky změnily naši historii	2001	-kolektiv autorů pod vedením Jana Zelenky
14.Románská rotunda ve Znojmě	2005	PhDr. L. J. Konečný
15.Ve službách archeologie 1/07	2007	Vyd. Vladimír Hašek, Rostislav Nekuda, Matej Ruttkay
16.Moravští Přemyslovci ve Znojenské rotundě	2000	B.Krzeminská, A. Merhautová, D. Třeštík
17.Sámo- Italik (studie)	2000	Jan Opálka
18.Internet-mapky	2015	
19.Historický průvodce města Szombatelly	2008	anglická verze
20.Kniha o bibli	1991	český překlad z francouzského originálu (více autorů)

2.5.2 První zakladatelská scéna-po první strom života

Pro vysvětlení **první scény**-(zleva od donátorky směrem doprava) **po první strom života** je nutno použít jedině správný název „**volba vladaře, (volba panovníka)**“ **svobodnými bojovníky (velmoži)**

2.5.2.1 Výňatky z odst. Kamenný stolec v díle N.+M. Profantovi-„Encyklopedie slovanských bohů a mýtů“-začátek citace:

KAMENNÝ STOLEC (↯Kosmas, Ibn Fadlān, ↯Herbord) – souvisí s obřadem nastolování knížete zvoleného sněmem. Od slova *stol* či *stolec* je odvozen i pojem *stolica* ve významu hlavní město, tj. místo, kde stával knížecí stolec. Kamenný stolec a nastolovací rituál s ním spojený jsou indoevropského původu; doložen je pro Góty na břehu Dněpru, nedaleko Uppsaly na něj byli nastolováni švédští králové, ve Viborgu pak králové dánští. Ve slovanském prostředí je zmiňován stolec Rusů (Ibn Fadlān); kamenný stolec, označovaný jako trůn sv. Marie, stál patrně v Poznani. O něm se hovoří až před polovinou 13. století v souvislosti s dokumentem Přemysla II., většinou se předpokládá ještě jiný, starší stolec, umístěný na vrchu Wawelu v ↯Krakově (zde byl již na konci 9. století budován opevněný hrad). Podle novějších rozborů zmínek Herbordových stával kamenný stolec též ve ↯Štětíně vedle pohanského chrámu, vedly k němu dřevěné schody a oficiálně se odtud promlouvalo k obyvatelům města. Podle legendy zachycené až v minulém století stál královský stolec (Königstuhl) na Rujaně, kde byli po volbě nastolováni místní vládci. Alpiští Slované měli původně několik kamenných stolic, doloženy jsou v ↯Liburnii a na ↯Krnském hradě. Nejlépe se zachoval stolec na Krnském hradě v Korutanech, v blízkosti dnešního kostela sv. Petra a sněmovního pole. Zde byl nejpodrobně-

95

ji popsán i celý nastolovací obřad, který se zde dodržoval až do 15. století v podobě přijetí říšského vévody zemí. Korutanský obřad sestával z volby knížete na lokálních sněmech zvolenými zástupci svobodných bojovníků. Pak soudce řídící obřad položil budoucímu knížeti otázku, zda je pro zemi „*užitečný, dobrý a žádoucí*“. Po kladné odpovědi se vévoda převlékl do selského šatu, nasedl na kobyly a byl veden třikrát okolo stolce za zpěvu *Kyrie eleison* (v době křesťanské; v době pohanské šlo samozřejmě o jinou píseň, avšak plnící tutéž funkci). Nakonec byl slavnostně posazen na stolec a fakticky přebral vládu v zemi. Též kdesi na Pražském hradě stál obdobný knížecí stolec: „*jeden kámen, který ještě teď stojí uprostřed hradu a za něj nejen nyní, ale i odedávna padlo v boji mnoho tisíc bojovníků*“, jak o něm napsal kronikář Vincencius v druhé polovině 12. století. První a nejpodrobnější zprávu o pražském stolci čerpáme z Kosmova vyprávění o nastolování knížete Břetislava roku 1034: „...*když byl kníže posazen na stolci a nastalo ticho, Jaromír, drže synovce za pravici, zvolal: Hle Váš kníže! A oni zvolali třikrát Krleš* (tj. *Kyrie eleison*)“, poté následovaly přísahy velmožů z nejdůležitějších rodů. Knížecí kamenný stolec bývá většinou lokalizován na vyvýšené místo Žiži (kdesi poblíž svatovítské rotundy, ležící pod dnešní svatovítskou katedrálou). Rituál se skládal nejspíše z těchto tří až čtyř kroků: volba knížete na sněmovním poli; přijetí holdu lidu a posazení na kamenný stolec; symbolické obouvání obřadních ↯lýčených střeviců a nejspíše i symbolická změna oděvu, o níž se zmiňuje ve své kronice ↯Thietmar při přijetí Jaromíra za knížete roku 1004. Teprve tento rituál posvětil „knížecí moc“. Vzpomeňme si na otázku pokládanou korutanskému vévodovi a připomeňme i formulaci v kronice tzv. Fredegara (7. stol.): „*Když Vinidě viděli Sámovu utilitas (užitečnost, prospěšnost, schopnost), vyvolí si ho za krále...*“ Problém přesného překladu latinského slova nepřímo dokládá, že i v českém prostředí mohla existovat ritualizovaná otázka novému knížeti, který byl v době pohanské volen na sněmovním poli. Variabilita latinského výrazu zahrnuje vlastně všechny významy uplatněné v otázce položené budoucímu korutanskému knížeti.

(konec citace)

Pozn. autor 9:

Pro vysvětlení 1. scény zakladatelského cyklu ve třetím pásu maleb v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě zopakujeme důležitý citát z výše uvedené stati, týkající se volby prvního slovanského krále Sáma –dle Fredegarovy kroniky ze 7.stol.:začátek citace-

to rituál posvětil „knížecí moc“. Vzpomeňme si na otázku pokládanou korutanskému vévodovi a připomeňme i formulaci v kronice tzv. Fredegara (7. stol.): „Když Vinidé viděli Sámovu utilitas (užitečnost, prospěšnost, schopnost), vyvolí si ho za krále...“ Problém přesného překladu latinského slova nepřímě dokládá, že i v českém prostředí mohla existovat ritualizovaná otázka novému knížeti, který byl v době pohanské volen na sněmovním poli. Variabilita latinského výrazu zahrnuje vlastně všechny významy uplatněné v otázce položené budoucímu korutanskému knížeti.

“

(konec citace)

tj. viz výše:- (začátek citace-**“Pak soudce položil budoucímu knížeti otázku, zda je pro zemi-užitečný, dobrý a žádoucí“**(konec citace)

První slovanský král **Sámo** byl zvolený v podunajské Moravě, jejíž součástí byly i Korutany (Karantanie) odkud také vládl. Karantanie tehdy zasahovala až po **bývalé Horácko** (tj.dnešní oblast Českomoravské vysočiny).

Proto nebyly malby zakladatelské scény volby prvního slovanského krále namalovány v Praze, ale ve Znojmě, **kde na Králově stolci nad Znojmem a jihozápadně od velkomoravského hradiště s dnešním jménem „Hradiště sv. Hypolita“ k této volbě prvního slovanského krále Sáma –pravděpodobně došlo.**

2.5.2.2 Králův stolec-Znojmo

O Králově stolci u Znojma informace do dávné historie nemáme. Pozoruhodná je informace, **že před napuštěním Znojenské přehrady nechal pod Královým stolcem, který se vypíná na příkrém svahu nad Dyjí-zbudovat hradištský probošt Tomáš ze Šlesinu v pol. 17. stol. důležitý most přes Dyji** v místě, kterým se **zkracovala cesta z Moravy do Rakous** a obcházelo Znojmo. Na mostě se samozřejmě vybíralo mýto, což se nelíbilo městu Znojmu, které tím přicházelo o značný zisk, který plynul řádu Křižovníků s červenou hvězdou-sídlícímu na Hradišti sv. Hypolita. Obec, kde se za mostem mýto vybíralo-s příznačným názvem „Čekanovice“- po zřízení Znojenské přehrady-postupně vymizela a přestala existovat.

Z Králova stolce – jak uvádí historie –naposledy sledoval v r.1683 přechod svého třicetitisícového vojska **polský král Jan III.Sobieski přes řeku Dyji, když spěchal na pomoc Vídni**-již dva měsíce obležené Turky. Jeho armáda skutečně Vídeň osvobodila, Turci byli na hlavu poraženi a byli nuceni vrátit se do svých pozic hluboko na jih Balkánu a k Vídni už nikdy nepronikli.

Pozn. autor 10:

Situační pozice místa-Králův stolec-v těsné blízkosti důležitého **opevněného Hradiště sv. Hypolita-zřejmě od pravěku- a (při nízkém stavu vody-brodu) – přes řeku Dyji-** a tedy i možnosti vybírání mýtného od obchodních karavan-(podobně jako v případě malostranského tržiště v blízkosti Juditina mostu přes Vltavu a volebního vrchu Žiži na hradčanském svahu) resp.-možnost využití místa **k volbě panovníka na důležité křižovatce Jantarové a Haberské stezky u Králova stolce–přímo předurčuje.**

2.5.2.3. Přenosný královský stolec franského krále Dagoberta

Poznámka autor 11:

,Přenosný bronzový královský stolec franského krále Dagoberta (7.stol.)- současníka prvního slovanského krále Sába:-viz Obr.11:

Obr. 11:

Trůn krále Dagoberta, merovejský bronzový skládací stolec, který panovníci používali při svých cestách po říši.

Obr. 11-převzato z publikace „Sto událostí, které dramaticky změnily naši historii“ (r. 2001)

2.5.2.4. Dílčí část hodnocení stavu maleb v Rotundě sv. Kateřiny

dle ak. malíře a restaurátora F. Sysla z r. 1999-včetně návodu, jak dál ve výzkumu maleb nedestruktivním způsobem pokračovat

Citace z hodnocení stavu maleb dle F. Sysla: (1999)

”

Chaotický zjev dnešních maleb s původním záměrem – autenticitou – má jen velmi málo společného, takže záhada a tajemnost maleb narůstá. Hlavně je však nutno zdůraznit, že **dnešní zmrzačená podoba maleb není spolehlivým základem pro jakoukoliv vědeckou – umělecko-historickou práci**. Odhalování tajemství by bylo vhodné přeměnit na řešení konkrétních problémů, zjišťování skutečností daného stavu.

Když ministerstvem kultury jmenovaná odborná komise uvedené nedostatky zjistila, byla ministerskými úředníky zrušena s odůvodněním neslučitelnosti názorových rozdílů a maximalistických požadavků některých jejích členů. Ty spočívaly pouze v tom, že navrhovaly, aby zjištěné příčiny „mizení“ a „změn“ maleb byly nedestruktivními metodami přesně identifikovány, zmapovány, stanovena diagnóza a pak teprve přistoupeno k případným dalším restaurátorským zákrokům, které by, na rozdíl od minulých „dlouholetých“, uvážlivě odstranily pouze bezpečně novodobé zásahy a materiály, způsobující dnešní neutěšený stav maleb a jejich chaotický působící podobu, neschopnou být věrohodným podkladem vědeckého bádání a zodpovědných restaurátorských zásahů.

Již restaurátor F. Fišer a prof. A. Friedl v roce 1948 upozornili na možnost rozlišení nebo zviditelnění některých detailů malby při ultrafialovém světle (UV). Zajímavá je snaha restaurátora F. Fišera o rozlišení nových zásahů (jeho a Melicherových) od původní malby. V zápisu z 15. 11. 1947 je uvedeno, že Fišer záměrně pro své retuše použil titanovou bělobu, aby svou retuš odlišil od Melicherovy, který používal bělobu zinkovou. Při UV světle se totiž obě běloby svou fluorescencí markantně liší nejen od sebe, ale i od originálu. Ze zápisu 7. 4. 1948 (prof. Friedl a F. Fišer): „...teprve UV paprsky dokládají stav původní – dnes zčásti nebo vůbec při normálním světle neviditelný“. Z dopisu dr. Friedla Státnímu památkovému úřadu v Brně 26. 4. 1948: „...rozbor UV paprsky je tak přesný, že poskytuje dnes jedině pod tímto osvětlením představu o tvarové plnosti a slohové čistotě původní malby“. Dále: „...pod UV paprsky vystoupily i tóny původních barev, dnes při normálním světle neviditelné“, jinde „...bez užití UV světla ... očekávaný výsledek nebude dosažen ... autentičnost znojemských maleb nebude exaktně dokumentována ... zásah restaurátora mohl by se zdáti někdy pochybný“.

Viditelné světlo je jen malou částí elektromagnetického vlnění, které ve své široké škále zahrnuje neviditelné paprsky od krátkých vlnových délek kosmického záření po dlouhé radiové. K rozlišení nejen malířských materiálů se používá přímé nebo filtrované luminiscenční UV záření a fotografický materiál zcitlivěný na infračervené paprsky (IR), které jsou svými délkami vln UV a IR viditelným paprskům nejbližší. Barevný odstín nebo síla UV luminiscence se mění podle chemického složení ozářeného materiálu a tím jej odlišuje. Je proto možné rozlišit oku neviditelné rozdíly mezi jednotlivými, na malbě použitými materiály a zviditelnit jiné i původně použité.

Luminiscenční analýza UV paprsky a snímání na fotomateriál zcitlivěný k IR paprskům jsou jednoduché, dostupné metody, které by nedestruktivním způsobem rozlišily novodobé zásahy od původní malby a současně by zcitlivily i některé, lidským okem již nepostřehnutelné detaily původní malby. Malbu by takto zmapovaly a vytvořily základ k dalším nutným krokům na záchranu maleb a jejich přiblížení se k autentickému, původnímu záměru. K podobě, v níž by dominovaly její výtvarné hodnoty.

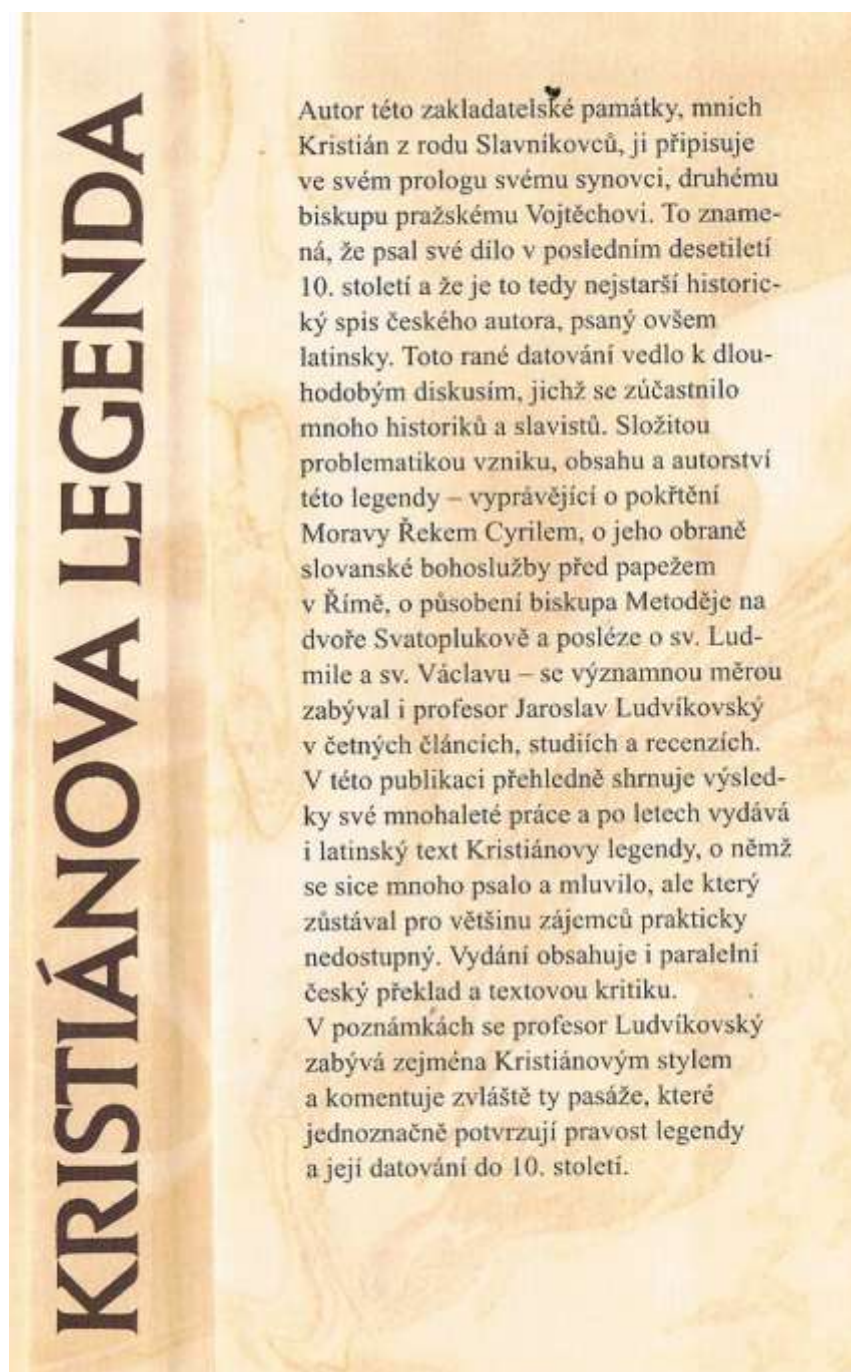
Duben 1999, Kroměříž.

František Sysel

(konec citace)

2.5.2.5 Dílčí citace z Kristiánovy legendy z autentického překladu Prof. J. Ludvíkovského z r. 2012- ve vztahu k zakladatelským scénám ve Znojenské rotundě.

1. Poznámka vydavatele :

2.5.2.6. Kristiánova legenda-dílčí citace kap.2-dle překladu prof. J. Ludvíkovského (vyd. 2012, str. 19), týkající se volby panovníka-(10.-stol.)

(Začátek citace):

2.

Ale Slované čeští, usazení pod samým Arkturem a oddaní uctívání model, žili jako kůň neovládaný uzdou, bez zákona, bez knížete nebo vládce a bez města, potulující se roztroušeně jako nerozumná zvířata, toliko širý kraj obývali. Konečně když byli postiženi zhoubným morem, obrátili se, jak pověst vypravuje, k nějaké hadačce se žádostí o dobrou radu a o věštecký výrok. A když jej obdrželi, založili hrad a dali mu jméno Praha. Potom nalezše nějakého velmi prozíravého a důmyslného muže, jenž se jenom orbou zabýval, jménem Přemysla, ustanovili si ho podle výroku hadaččina knížetem nebo vladařem, dávše mu za manželku svrchu řečenou pannu hadačku.

A když byli takto konečně vysvobozeni z rozličných ran morových, stavěli si v čelo po svrchu řečeném knížeti vladaře neboli vévody z jeho potomstva, sloužíce modlám a bůžkům a bujně slavíce oběti podle pohan-ských obyčejů, až nakonec vláda nad tou zemí připadla jednomu z rodu těchto knížat, jménem Bořivojovi.

Skvěje se květem vynikající krásy a mladistvé síly, navštívil tento jednoho času v nějaké záležitosti své a lidu sobě svěřeného svého vévodu nebo krále Svato-pluka na Moravě a byl od něho laskavě přijat a pozván společně s ostatními na hostinu. Ale nebylo mu

19

(konec citace dle kap. 2)

2.5.2.7. Kristiánova legenda-dílčí citace vysvětlivek ke kap.2-dle překladu prof. J. Ludvíkovského (vyd. 2012, str. 147):

Cicero: „Založení města moudrým mužem jako základ civilizace“

Kapitola druhá.

2,5–14/ *pestilencie cladibus attriti ... a clade et multipli-
ci peste ... eruti Pestilencia a pestis* zde znamenají
nepochybně *mor* nebo *hladomor*, jehož zbavil primitivní
Čechy posvátný sňatek věstkyně s oráčem Přemyslem.
O tom viz knihu I. G. Frazera, „The Golden Bough (čes-
ky: Zlatá ratolest, Odeon, Praha 1977). Založení města
moudrým mužem jako základ civilizace uvádí Cicero (De
inventione I, 2) a po něm ve středověku Isidorus Seville-
ský, Hrabanus Maurus aj. O tom všem viz článek uvedený na
konci naší práce. Motiv hladomoru se nevyskytuje nikde
jinde v celé přemyslovské tradici a nemohl si jej vymyslet
pozdní falzátor, ba ani autor píšící po Kosmovi.

2,6/ *spm consilii* třeba číst *spiritum consilii*, a nikoli *spem
consilii*, jak činí Pekař. Spiritus consilii je jeden ze sedmi
darů Ducha Svatého (Iz 11,2). Užití křesťanského termínu
o pohanské věstkyni nás nemůže překvapit.

2,27n./ *ritu paganorum ... pavimento iubetur insidere*
Anekdotický motiv odloučení pohana Bořivoje od stolu
Svatoplukova, jehož prý použil Metoděj k získání Boři-
voje pro křesťanství a který připomíná vyprávění spisku
De conversione Bagoariorum et Carantanorum (MMFH III,
c. 7, str. 305) o korutanském vévodovi Ingovi, se zakládá
na starokřesťanské praxi, doložené ještě v misijní oblasti

(konec citace vysvětlivek ke kap. 2 na str. 147)

2.5.2.8 Kosmova kronika česká-dílčí citace kap.VI-dle překladu K.Hrdiny
(vyd. 1972, str. 19), týkající se volby panovníka (-vznik Kosmovy kroniky je datován do 12. stol.) Začátek citace:

VI

Zatím byli určeni poslové, aby tomu muži přednesli vzkaz své paní i lidu. Když paní viděla, že jaksi, neznajíce cestu, váhají, pravila: „Co váháte? Jděte bez starosti, sledujte mého koně, on vás povede pravou cestou a dovede zase zpět, neboť tu cestu nejednou šlapal.“

LICHÁ ŠÍŘÍ SE POVĚST A ZÁROVEŇ MÍNĚNÍ KRIVĚ,
že paní sama vždy za nočního ticha tu bájnou cestu na koni tam konávala
a před kuropěním se vracívala; tomu

„AT ŽID APELLA VĚŘÍ“.

Co dále? Kráčeji poslové moudře neučení, putují vědomě nevědomi, držíce se stop koně. Již přešli přes hory, již již se blížili ke vsi, kam měli dojít. Tu jim přiběhl jakýs chlapec vstříc i tázali se ho řkouce: „Slyš, dobrý chlapče, jmenuje se tato ves Stadice? A jestliže ano, je v ní muž jménem Přemysl?“ — „Ano,“ odpověděl, „je to ves, kterou hledáte, a hle, muž Přemysl nedaleko na poli popohání voly, aby dílo, jež koná, hodně brzo dokonat.“ Poslové přistoupivše k němu pravili:

„BLAZENÝ MUŽI A KNÍZE, JENŽ OD BOHŮ NÁM JSI BYL
ZROZEN.“

A jako mají sedláci ve zvyku, že jim nestačí jednou to říci, plnou hubou opakují:

„ZDRAV BUĎ KNÍZE, BUĎ ZDRAV, TYS OSLAVY NAD JINÉ
HODEN, VYPRAHNI OD PLUHU VOLY, ZMĚŇ ROUCHO
A NA KONĚ VSEDNI!“
PRITOM MU UKÁŽI ROUCHO I NA HŘEBCE, KTERÝ VTOM
ZARŽÁL.

„Paní naše Libuše i všechen lid vzkazuje, abys brzy přišel a přijal panství, jež je tobě i tvým potomkům souzeno. Vše, co máme, i my sami jsme v tvých rukou; tebe za knížete, tebe za soudce, tebe za správce, tebe za ochránce, tebe jediného sobě volíme za pána.“ Při té řeči se ten muž moudrý, jako by předvídal budoucnost, zastavil, otku, kterou držel v ruce,

vetkl do země a pustiv voly zvolal: „Jděte tam, odkud jste přišli!“ Ti, ještě než to dořekl, z očí zmizeli a nikdy více se neobjevili. Ale líska, kterou do země vetkl, vyrazila tři velké ratolesti, a to, což jest ještě podivnější, i s listím a ořechy. A muži vidouce, co se tu děje, stáli zaraženi. On je vlídně jako hostitel pozval k snídani, vyňal z lýkové mošny plesnivý chléb a kus sýra, mošnu položil na trávnick místo stolu, na to rezný ubrus a tak dále. Zatímco svačili a vodu ze džbánu pili, dvě ratolesti nebo jednože uschly a odpadly, ale třetí velmi rostla do výše i šíře. To naplnilo hosty ještě větším podivem a bázní. A on dí: „Co se divíte? Vězte, že se z našeho rodu mnoho pánů zrodí, ale jeden pokaždé bude panovati. Ale kdyby vaše paní nebyla s tou věcí tak spěchala, nýbrž na krátký čas byla vyčkávala běhu osudů, že by nebyla pro mne tak brzy poslala, měla by vaše země tolik pánů, kolik by příroda vydala na svět knížecích synů.“

2.5.2.9. Nastolovací obřad korutanských vládců zachycený

V Rakouské kronice z 15. stol. (podle J. Herrmanna- (15. stol.)

Obr.12

Nastolovací obřad korutanských vládců zachycený v Rakouské kronice z 15. století. Ve středu sedí na kamenném stolci „kníže“, za ním sedlák v červeno-bílo-zeleném selském oděvu s pruhý a s bíločervenou čepicí (podle J. Herrmanna).

2.5.2.10.-Fragment reliefu zachovaný ze zakládání hlavního města římské provincie Panonia –Savarie (založena za císaře Claudia v r. 50 n.l.). Po pádu Říma velkomoravská Sabaria (druhé hl. město panonské Moravy,- dnes maďarská Szombattely-foto autor)

Obr. 13

Úkolem posvátného zakládacího obřadu (posvátné orby) bylo po vytvoření (státního) útvaru (provincie, knížectví) vytýčení hranic (hradeb) hlavního města a duchovního centra města (forum). Akt založení hlavního města zahrnoval rovněž zavedení zákonů (organizace) provincie a zavedení správy veřejných záležitostí.

2.5.2.11 Závěr k odst. 2.5.2 První a druhá zakladatelská scéna

1. Úvodem tohoto závěru je nutno uvést „uzus“ přijatý vědeckou veřejností, který stanoví, že větší **hodnověrnost** popisu stejné historické události více autory-je vždy dána tomu autorovi, který je popisu dané události časově **nejblíže**.

Pak-bereme li jako časové východisko k tématice volby panovníka a založení města-že se jedná o **prastarý mýtus indoevropského původu**-zpracovaný v mnoha zemích Evropy

-je na prvním místě z pohledu Evropy- Cicero-(dílo De inventione 1, 2-
„**Založení města moudrým mužem jako základ civilizace**“

-na druhém místě (z pohledu moravských dějin na místě prvním) Kronika tzv. Fredegara ze 7.stol. „**Když Vinidé uvidí Sámovu –„utileitas“** (užitečnost, prospěšnost, schopnost)-**vyvolí si ho za krále**“

-na třetím místě (z pohledu českých dějin na místě prvním)-Kristiánova legenda z 10. stol.

„**Ale Slované čeští žijící pod samým Arkturem a oddaní uctívání model, žili jako kůň neovládaný uzdou, bez zákona, bez knížete nebo vládce a bez města, potulující se roztroušeně jako nerozumná zvířata, toliko širý kraj obývali. Konečně když byli postiženi zhoubným morem, obrátili se –jak pověst vypravuje, k nějaké hadačce se žádostí o dobrou radu a o věštecký výrok. A když jej obdrželi založili hrad a dali mu jméno Praha. Potom nalezše nějakého velmi prozíravého a důmyslného muže, jenž se jenom orbou zabýval, jménem Přemysla, ustanovili si ho dle výroku hadaččina knížetem nebo vladařem, davše mu za manželku svrchu řečenou pannu hadačku.**“

-na čtvrtém místě (z pohledu českých dějin na místě druhém) –se nachází Kosmova kronika z 12. stol., která je popisované indoevropské legendě o volbě panovníka a založení města (hradu) nejvzdálenější- a její květnaté Kosmovo zpracování je z tohoto pohledu nutno považovat za **historicky nepřijatelné –jedná se o básnický rozvinutou povídku, která zahrnuje mnoho dalších předkřesťanských mýtů**-(jako sledování stop bílého koně, čarovně rozvitý keř lísky, čarovné mizení volského spřežení) **a týká se pouze volby vladaře.**

Nejblíže z citovaných děl ze slovanského prostředí-dle Fredegarovy kroniky, Kristiánovy legendy a Kosmovy kroniky –je Kristiánova legenda, která zahrnuje obě zakladatelské scény- ale v opačném pořadí.

Je tedy možno konstatovat, že obě zakladatelské scény ve Znojenské rotundě jsou originálem, který se blíží svým obsahem původní indoevropské legendě.

Pozn. autor 12: Pohledu Kristiánovu na Slované české (Čechy) se nelze divit, protože kmen Čechů, který přišel do severních Čech z dnešního Ruska v 7. stol.-byl kmen pastevců. Kristián sám byl Slavníkovec- a ti jak známo

patřili ke kmeni Bílých Chorvatů, a ti obývali úrodnou středočeskou kotlinu již od 5. stol. a byli to zemědělci. Změna kmenového uspořádání na centrální vládu probíhala v Čechách- stejně jako v jiných zemích- neobyčejně krutě. Čechové byli bojovnější a po odchodu Srbů na jih Balkánu se zmocnili vlády v Čechách. Knížata kmene Čechů –po smrti velkomoravského krále Svatopluka, pod jehož vládou se od r.872 nacházela- způsobila odtržení Čech- od Velké Moravy r. 895 (1 rok po smrti krále Svatopluka). Nejprve vládla dle rozhodnutí východofranského krále Arnulfa spolu se Slavníkovci,-(Spytihněv I.-český kníže a Witislav-slavníkovský kníže**) ale nakonec spoluvládnoucí rod Slavníkovců r. 995 v Libici Čechové úplně vyvraždili.**

2.6. Rozvinutý třetí pás maleb

2.6.1 Rozvinutý třetí pás maleb v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě sestávající z maleb zachycených akvarely M. Trappa-tedy malby 3. pásu bez jakéhokoliv restaurátorského zásahu-jinými slovy-obsahově nejbližše originálu-s vítězným obloukem v průčelí apsidy, zakladatelskými scénami a 8 panovnickými postavami ve dvou dynastiích –zleva od vítězného oblouku, přičemž jednotlivé scény a 2 první dynastie vždy od sebe oddělené celkem třemi stromy života —viz Obr.14.

Obr.14:

2.6.2 Část vítězného oblouku s donátorkou Obr.15.

1. Trappův akvarel s donátorkou

2.6.3. První a druhá zakladatelská scéna

Obr.16 Trappův akvarel s ozn. *Tafel VII* a jím označené scény 4 a 5

Pozn. autor 13:

Ve srovnání s Melicherovou přemalbou dle Obr. 3 je vidět, že M.Trapp zachoval „co viděl“- tj. poškozenou malbu v místě zazděného okna- náleží sem zmínit odborný názor akademického malíře F. Sysla-viz odst.2.5.2.4.-jak zbytky maleb obnovit.

Je nesporné, že dle Trappova akvarelu na Obr.15 (M.Trapp *Tafel VII*) chybí před jezdeckou postavou zvoleného vladaře část předmětu-patrně **královského stolce**, (trůnu-viz zbytky nohou přenosného stolce) kolem kterého-dle prastaré legendy-musí **tříkrát na koni** po zvolení objet.

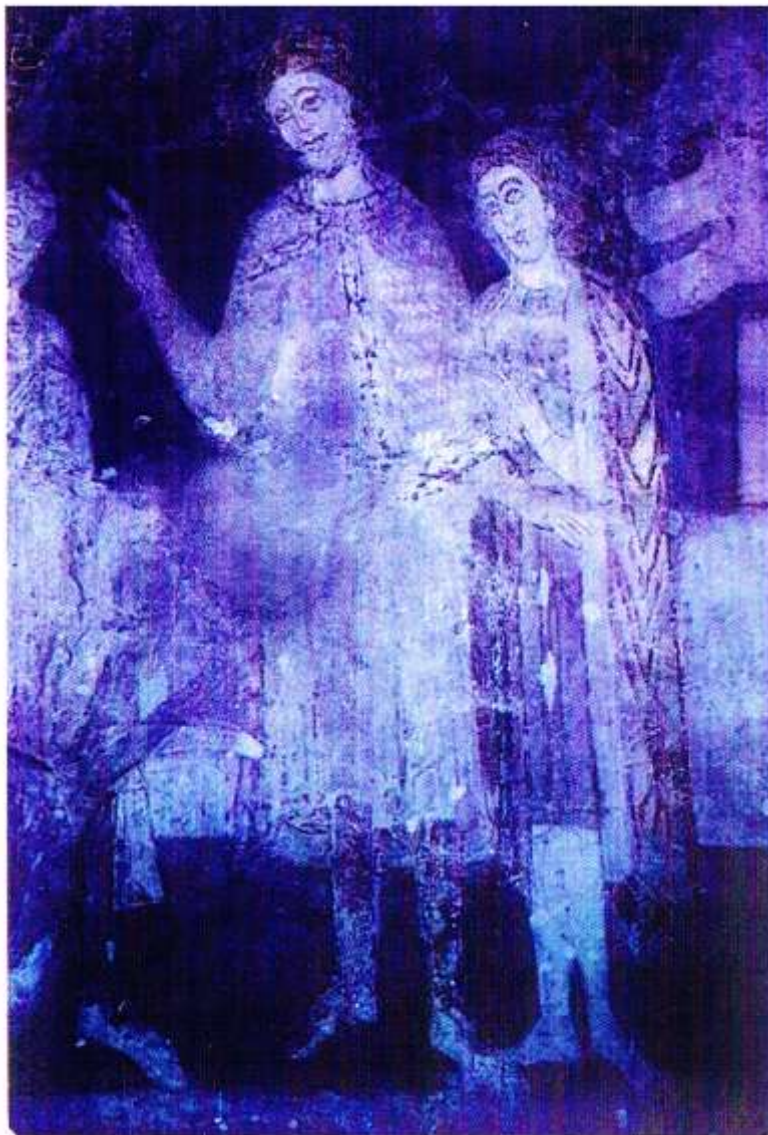
Jak přenosný bronzový královský stolec (trůn) ve skutečnosti vypadal-je patrné z **Obr.10** s názvem:

„Přenosný bronzový královský stolec franského krále Dagoberta (7.stol.)- současníka prvního slovanského krále Sába.

Stylistické znázornění takového královského stolce (trůnu) na Trappově *Tafel VII*- viz Obr.15-bylo ve freskové výmalbě třetího pásu v královské kapli (rotundě) Nanebevzetí P. Marie na hradní ostrožně ve Znojmě- ve srovnání s **Obr.10** – podstatně zjednodušeno.

Obr.17 Snímek „vladařské dvojice s knězem – u pluhu“ skutečné malby- ve druhé zakladatelské scéně-založení města (odpovídá části Trappovu akvarelu- Tafel VII- na Obr.15)- provedený F. Syslem jako příklad pod UV osvitem na speciální citlivý materiál-jak postupovat.

Obr.17

(Popis Obr.17-viz Pozn. autor 14)

Pozn. autor 14:

Obr.17 Snímek vladařské dvojice s knězem – u pluhu- ve druhé zakladatelské scéně-založení města(vizTrappův akvarel Tafel VII na Obr.16)-provedený F. Syslem pod UV osvitem na speciální citlivý materiál.

Teprve tento snímek ukazuje, že vladařská dvojice má v originále čtyři ruce, (ne pouze 3 jak ukazuje současné provedení)- přičemž v levé ruce drží vladař po zvolení a založení města-desku se zákony. Např. král **Sámo- první zvolený slovanský král-zobrazený jako 2.postava 1.panovnické dynastie za druhým stromem života**-psát uměl, znal římský zákoník (viz Fredegaarova kronika)- a znal i několik jazyků, což ovšem o bájném Přemyslovi tvrdit nelze.

2.6.4 První panovnická dynastie

Obr.18 Trappův akvarel s ozn. **Tafel VIII** a jím označený 2. strom života (pod č.6) –uvádí postavy panovníků první panovnické dynastie s č. 7,8 a 9(pozn.autor):

Na konci –první panovnické dynastie-za novým oknem – viz 3. strom života.

Obr. 18-s prastarými prvky převleku-na druhém stromu života, kterým byla investitura zakončena.

	Notburga (pokřtěná dcera krále Dagoberta zákonitá manželka Sámovy)	Sámo-král 623-659 (královská koruna dle Trappova akvarelu je velice dobře patrna.Při přemalbách tato koruna záhadně zmizela)	Kojeta 659-680
--	---	--	-------------------

Pozn. autor 15:

Rozsah **Obr.18.** (Trappův akvarel ozn. **Tafel VIII**) dokazuje, že M. Trapp si třetí pás rozdělil na pravidelné obrazce, aby zachoval u jednotlivých „tabulí“ znázorněný obsah maleb ve stejném měřítku.

Jinak- dle prastaré indoevropské legendy-náleží 2. strom života –se zavěšenými střevíci a sedláckou kabelou- jako zakončení obou zakladatelských scén „volba panovníka“ a „založení města“, kdy zvolený panovník teprve převlekem (obutím střevíců)- se stal právoplatným vládcem-a oba symboly –střevíce i mošna-jsou navždy uloženy v **knížecím hradu (městě)**, aby při dalších volbách nového panovníka –nový panovník si musel znovu připomenout-původ svých předků.

2.6.5. Druhá panovnická dynastie

Obr.19 Trappův akvarel s ozn. Tafel IX

<u>Mojmír I.</u> <u>820-848</u>	<u>Rostislav</u> <u>848-870</u>	<u>Slavomír</u> <u>870-872</u>	<u>Svatopluk I.</u> <u>872-894</u>	<u>Mojmír II.</u> <u>894-906</u>
------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	-------------------------------------

2.6.6 Donátor-levá část vítězného oblouku-(konec třetího pásu)
Obr.20

Pozn. autor 16:

Níže je uvedená dílčí část článku **Znaimer Wochenblatt 1931-**
„Pohanský chrám od r.1859 do dneška (1931)“ A. Wrбка-(vyd.1931)
se zaměřením –viz odst. 15, 16 a 17- **„Osudy pohanského chrámu...“**
Mimo konstatování žalostného stavu maleb je zajímavé-že už tehdy bylo
A.Wrbkovi **zakázáno kritizovat velkou rozdílnost Trappových maleb-
zachycujících skutečný obsah originálu maleb a Melicherovy přemalby.**
(začátek citace):

smíchání, zachovalá barva umožnila rozeznání figurálních
obrysů. Byla to v onom období, z nichž tyto obrazy pocházejí,
takže obecná malířská manýra fresky červenohnědě konturovat,
kterýžto způsob kreslení obrysů pravděpodobně proto byl užíván,
aby na silných pozadích (modré nebo zelené) mohly lépe
vystoupit postavy, v nichž se nevyskytuje vůbec žádné stínování.
Kresba je ovšem vcelku nedostatečná, neboť extremity (7)
v žádném poměru k postavě a postavy (v životní velikosti)
bez plastičnosti nestojí vůči sobě, přesto však celek
je prosvětlen přitažlivým charakterem, smyslem tak bohatým
pro dějiny, takže sám vlastně více hodnoty než jiné umělecké
výtvořky z téže doby. Nacházíme bohaté studium pro nauku o
kostýmech a zbroji. Oděvy podobné tunice přiléhají těsně
k tělu, sahají až po kolena, mají jako přehoz zalemovaný
krátký, u mnohých dlouhý kabát, který je na rameni sepnut,
obutí, převážně kalhotové punčochy nebo zobcové boty, přa-
porce a zakulacené, dole do špičky vybíhající štíty, členěné
do barevných polí, jsou na výsost zajímavé. Tyto mají zelené
ráže, hned šikmé břevno, hned vyčnívající vypukliny.

Osudy pohanského chrámu v době kolem 1859 a později.

15/ Před rokem 1859 byl chrám skladištěm herampádí, výžepem
a tenčírnou, prasečí stájí, stolařskou dílnou, po roce 1888
skladištěm chmele. V největší blízkosti leželo ještě 1906 hnojiště
které svými výpary velmi nepříznivě působilo na malby. Již
v té době se nacházely názory, zde je nový přístup vzduchu
dovnitř, nebo zamezení jeho pro udržení maleb lepší. Nyní
se drží opět vše uzavřeno. Když se již v roce 1906 jevil stav
maleb po sotva 13 letech od restaurování velmi nelibý,
tak je dnes po 35 letech tento stav přímo žalostný.
V oblouku epify jsou pozorovatelné trhliny a pukliny. Jako
kustod muzea, jemuž je pohanský chrám přiknut, cítím se
povinný na tento bídný stav upozornit. Jestliže tehdy 1893
jediný člověk starosta J. Brantner umožnil to, že stav
mohl být tehdy možnými metodami významně zlepšen, bude
v tak pokrokové době moci být původní charakter, který byl
ještě 1861 z viditelných freskových maleb za přispění Trappo-
vých skvarelů přesně vymezen, bez doplňování, konzervován
nejlepšími novodobými prostředky, tak jak se má a musí
s takovými uměleckými pozůstatky tak rané doby zacházet.

16/ Ještě není pozdě, ale rychlé rozhodnutí je nezbytné.
Když ještě nesly celé obnovovací náklady země a stát.
V to lze doufat i dnes, protože objekt z hlediska umělecko-
historického stojí vysoko a obě národnosti Němci i Češi
skrze zakladatele Lutolda jako Přemyslovce i Ity jako
Babenbergy jsou stejně silně do věci zateženi.

17/ Již 1906 jsem chtěl upozornit na rozdílnost Trappových
skic a Melicherovy malby, ale bylo mi to zakázáno.
Dnes, ježto malby vůbec jsou v nebezpečí, je to povinnost
upozornit s svrchu uvedené okolností.

Závěry z předchozích vývodů.

18/ 1/ Stalo se bezpochybně jasné, že pohanský chrám není
dvoupatrový a nikdy nenesl lucernu.

(konec citace)

2.7. Skladba čtvrtého pásu maleb (číslování tabulí dle M. Trappa s doplněním jmen panovníků v titulačních páskách dle autora)

2.7.1-Tafel X:-Obr.21

Vratislav I. 905-921	Václav 921-935	Boleslav I. 935-967	Boleslav II. 967-999	Boleslav III. 999-1002
2.7.2 Tafel XI:Obr.22				

Oldřich 1012-1033	Břetislav I. 1019-1034 1036-1055	Spytihněv II. 1055-1061	Vratislav II. 1061-1092 (král 1085)	Konrád I. 1092 (poslední vládce dle stařešinského řádu v plášti)
----------------------	--	----------------------------	---	--

2.7.3-Tafel XII:Obr.23

<i>Litold Znojenský.</i> 1092-1099,1101-1112 (kníže znojenský)	<i>Břetislav II.</i> 1092-1100	<i>Bořivoj II.</i> 1101-1107 1117-1120	<i>Svatopluk Olomoucký</i> 1107-1109
--	-----------------------------------	--	---

2.7.4 Tafel XIII.Obr.24

<i>Vladislav I.</i> 1109-1117 1120-1125	<i>Oldřich Brněnský</i> 1112-1114	<i>Soběslav I.</i> 1125-1140	<i>Vratislav Brněnský</i> 1125-1129	<i>Konrád II. Znojenský</i> 1123-1128 1134-1160
---	--------------------------------------	---------------------------------	--	---

2.8 Použité prameny pro pojmenování vládců znázorněných v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě v souladu s Trappovými akvarely-dle autora

2.8.1-Historická údobí dle Encyklopedie ČSAV 1980 (str404)

př.n.l.			833–836	Pribina vyhnán mor. knížetem Mojmírem I.
1,5 mil.	st. doba kamenná (paleolit)		833–907	nitranské knížectví součástí Velkomoravské říše
až 8000	první doklady lidského osídlení		845	křest 14 č. knížat v Řezně
70 000	pavlovien (Věstonice)		863 (864)	příchod byz. misie Konstantina a Metoděje na Moravu
28 000	stř. doba kamenná (mezolit)		871–894	vláda knížete Svatopluka
8000–5000	ml. doba kamenná (neolit); trvalé osídlení		70.–80. léta	kníže Bořivoj přijal na Moravě křest
5000–4000	pozdí doba kamenná (eneolit); zárodky řemeslné činnosti		9. st.	odtržení Čech od Velkomor. říše – počátky č. státu
4000–1800	doba bronzová; rozvinuté patriarchální rodové zřízení		895	Velkomor. říše vyvrácena Maďary
1800–700	st. doba železná; železné nářadí		906–908	již. a část vých. Slovenska ovládli Maďaři, sev. připojeno ke Krakovsku
700–400	doba laténská (Keltové)		1. pol. 10. st.	raný feudalismus
400	hosp. vrchol keltského osídlení; zárodky třídního rozvrstvení		9. – 12. st.	smrt Vratislava I. (zal. kostel sv. Jiří na Pražském hradě)
1. st.	doba římská a stěhování národů; kmeny na stupni rozpadu rodového zřízení		921	vláda knížete Václava vpád saských a bavorských vojsk na č. území. Václav se poddal Jindřichu I.
n.l.	vpád germ. Markománů na území dnešních Čech; již. Slovensko ovládli Dákové		924–935(?)	zavraždění knížete Václava
zač. n.l.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		928–930	neúspěšný boj knížete Boleslava I. s něm. císařem Otou I.
až 5. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		936–950	Přemyslovci se dočasně zmocnili Slovenska v Praze zřízeno biskupství
zač. 1. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		2. pol. 10. st.	vyvraždění Slavníkovců; celé č. území sjednoceno pod vládou Přemyslovců
179	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		973	Slovensko připojeno trvale k Uhrám
2. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		995	kníže Břetislav ovládl Moravu
konec 4. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		1018	začala se vytvářet centralizovaná feud. monarchie
kolem 500	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		2. pol. 11. st.	v Olomouci zřízeno biskupství
až pol. 6. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		1085	korunovace Vratislava II. za č. krále; osobně udělený titul zemřel č. kronikář Kosmas
567–595	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		1125	první kolonisté okolo Banské Štiavnice, Gelnice a Popradu
623–659	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko		pol. 12. st.	Vladislav II. získal dědičný král. titul feud. rozbroje na Slovensku za posledních Arpádovců
805	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko			
poč. 9. st.	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko			
830–907	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko			
830	vpád Hunů do Podunají; později Hunové načas ovládli i Slovensko			

2.8.2-Chronologie panovnických dynastií-dle Encyklopedie ČSAV 1980 (str.418)

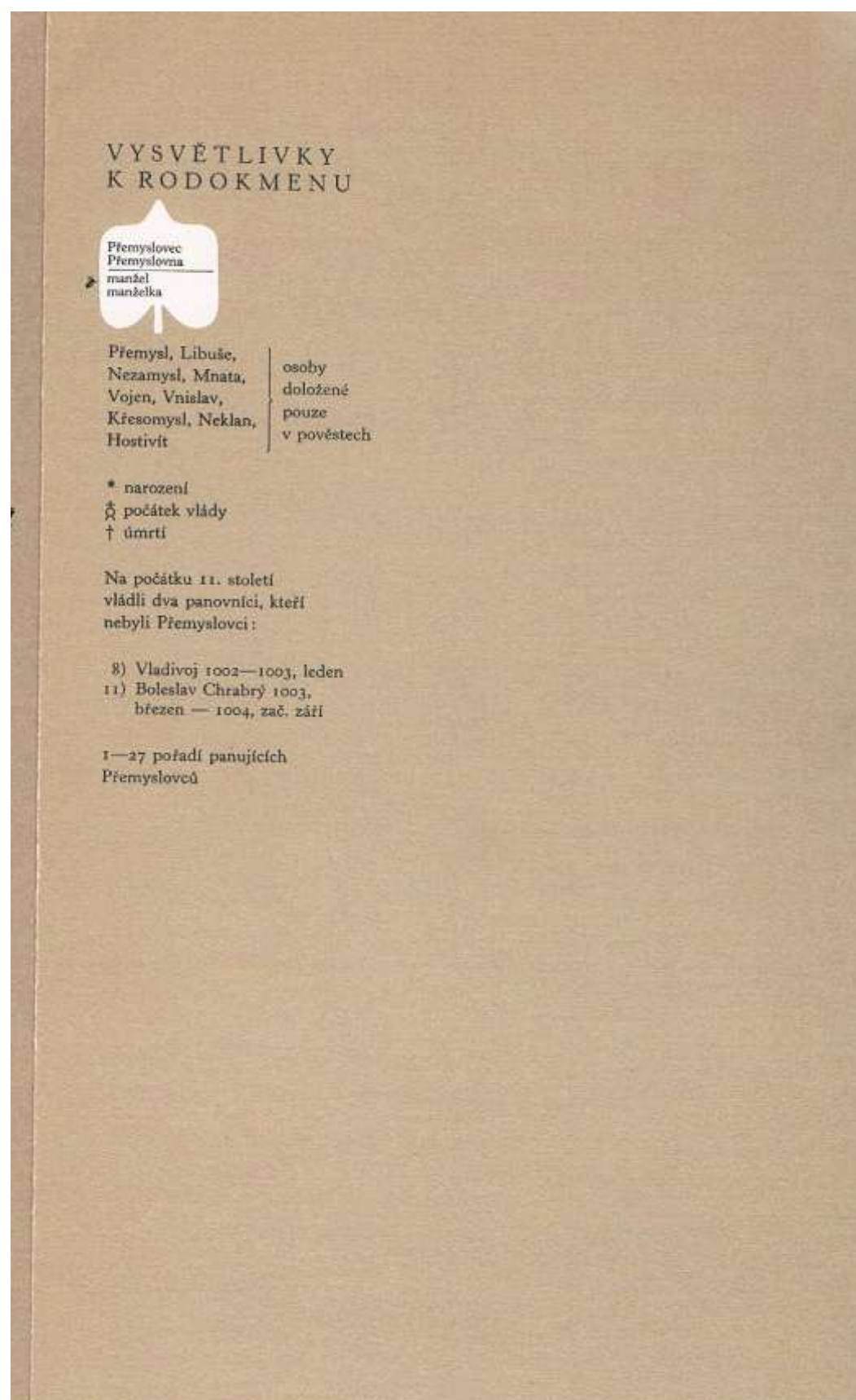
418		
Československo – představitelé státu		
	doba vlády	
panovníci Velké Moravy		
Mojmír I.	830–846?	Jindřich Korutanský 1307–1310
Rastislav	846–869	Jan Lucemburský 1310–1346
Svatopluk	869–894	Karel IV. 1346–1378
Mojmír II.	894–906	Václav IV. 1378–1419
česká knížata		Zikmund
Bořivoj	?–894?	Lucemburský (1420) 1436–1437
Spytihněv	?–905	Albrecht II. Habsburský 1438–1439
Vratislav I.	905?–921?	Ladislav Pohrobek 1453–1457
Václav (Svatý)	924?–935?	Jiří z Poděbrad 1458–1471
Boleslav I.	935?–967? 972?	Vladislav II. Jagellovský 1471–1516
Boleslav II.	967? 972?–999?	Ludvík Jagellovský 1516–1526
Boleslav III.	999–1002	Ferdinand I. Habsburský 1526–1564
Vladivoj	1002–1003	Maximilián II. 1564–1576
Boleslav III.	1003	Rudolf II. 1576–1611
Jaromír	1003	Matyáš 1611–1619
Boleslav Chrabrý	1003–1004	Ferdinand II. 1619
Jaromír	1004–1012	Fridrich V. Falcký 1619–1620
Oldřich	1012–1033	Ferdinand II. 1620–1637
Jaromír	1033–1034	Ferdinand III. 1637–1646
Oldřich	1034	Ferdinand IV. 1646–1654
Břetislav I.	1034–1055	Ferdinand III. 1654–1657
Spytihněv II.	1055–1061	Leopold I. 1657–1705
Vratislav II. (král 1085)	1061–1092	Josef I. 1705–1711
Konrád I. Brněnský	1092	Karel VI. 1711–1740
Břetislav II.	1092–1100	Marie Terezie 1740–1780
Svatopluk	1107–1109	Josef II. 1780–1790
Vladislav I.	1109–1117	Leopold II. 1790–1792
Bořivoj II.	1117–1120	František II. 1792–1835
Vladislav I.	1120–1125	Ferdinand V. 1835–1848
Soběslav I.	1125–1140	František Josef I. 1848–1916
Vladislav II. (král 1158)	1140–1173	Karel I. 1916–1918
Bedřich	1172–1173	Československá republika
Soběslav II.	1173–1178	prezidenti
Bedřich	1178–1189	předmnichovská republika
Konrád II. Ota	1189–1191	Tomáš Garrigue Masaryk
Václav II.	1191	1918–1935
Přemysl I.	1192–1193	Edvard Beneš 1935–1938
Jindřich Břetislav	1193–1197	pomnichovská republika
Vladislav (Jindřich)	1197	Emil Hácha 1938–1939
čeští králové		nacistická okupace
Přemysl I. Otakar	1197–1230	Edvard Beneš (v emigraci) 1940–1945
Václav I.	1230–1253	Emil Hácha (Čechy a Morava) 1939–1945
Přemysl II. Otakar	1253–1278	Jozef Tiso (Slovensko) 1939–1945
Václav II.	1278–1305	obnovení samostatné republiky
Václav III.	1305–1306	Edvard Beneš 1945–1948
Jindřich Korutanský	1306	Klement Gottwald 1948–1953
Rudolf I. Habsburský	1306–1307	Antonín Zápotocký 1953–1957
		Antonín Novotný 1957–1968
		Ludvík Svoboda 1968–1975
		Gustáv Husák 1975
Československo – předsedové vlád v Rakousku, Rakousku-Uhersku a v Československu		
Předlitavsko 1848–1918		
hrabě Franz Kolowrat	17. 3. 1848–4. 4. 1848	
hrabě Karl L. Fiquelmont Johan Filip	4. 4. 1848–26. 6. 1848	
svobodný pán Wessenberg	26. 6. 1848–19. 10. 1848	
hrabě Felix Schwarzenberg	21. 11. 1848–22. 8. 1859	
hrabě Agenor Goluchowski	22. 8. 1859–3. 12. 1860	
rytíř Anton Schmerling	3. 12. 1860–27. 7. 1865	
hrabě Richard Belcredi	27. 7. 1865–7. 2. 1867	
hrabě Friedrich F. Beust	7. 2. 1867–23. 12. 1867	

2.8.3. Historicky doložený strom života(rodokmen) vládců rodu Přemyslovců- v Čechách a na Moravě –v časovém rozsahu Kosmova kroniky-tj.do r.1125-přesněji do úmrtí knížete Vladislava I.-12.4.1125 , (-dle Přílohy a doplňků M.Bláhové, Z.Fialy-Kosmova kronika česká, vyd. 1972, rodokmen v rozsahu List 1 až List 2)

List 1-Rodokmen –Obr.25

2.8.3 List 2-Obr.26 Vysvětlivky k rodokmenu Přemyslovců—dle Listu 1:

2.8.4 Dějiny královského města Znojma a znojemského kraje (L.E.Havlík, 1998) –rodokmen znojemských knížat , (str.34 a 35)

Znojemská knížata:

Ota L. Sličný

1054-1055

Spytihněv II.,

vévoda Čechů

1055-1061

Konrád I., kníže znojemsko-brněnský

manž. Hilburga-Wirpik

z Tenglinu a Plainu

1061-1092

Lutold, syn Konráda I.

manž. Ida z Babenbergu

1092-1099

Bořivoj, syn krále Vratislava II.

manž. Gerbirga z Babenbergu

1099-1100

Lutold

1101-1112

Oldřich Brněnský, bratr Lutolda

1112-1113

Soběslav I., vévoda Čechů

1113/1115-1123

Konrád II., syn Lutolda

1123-1128

Soběslav I., vévoda Čechů

1128-1134

Konrád II.

manž. 1. srbská kněžna, syn Arnošt

2. Marie z Wittelsbachu, syn Konrád Ota

1134-1160

Jindřich, bratr Vladislava II.

manž. Markéta

1162-1189

Jindřich Břetislav, syn Jindřicha

1169-1173

Konrád III. Ota, syn Konráda II.

manž. Helicha z Wittelsbachu

před 1175-1191, od 1182 markrabí Moravy

od 1189 vévoda Čechů

Vladislav Jindřich, markrabí Moravy

syn krále Vladislava III.

manž. Heidwiga/Heilwida ze Znojma

1191-1194

Jindřich Břetislav, vévoda Čechů

a markrabí Moravy, biskup pražský

Vladislav I. Jindřich, markrabí Moravy

1197-1222

2.8.5 Přehled panovníků na Moravě –dle římských pramenů (-dle podkladů F. Pluskala Moravičanského-vyhledal Jan Opálka)

Panovníci na Moravě Dle Římských pramenů.

1. Krok otec od 170 přn.l. do kdy není známo
2. Krok syn neznámo
3. Libuše 76 let přn.l.
4. Arjovič 76-54 přn.l.
5. Kritarsius - římský - Kritažír 54-34 přn.l.
6. Trud 34-12 přn.l.
7. Marobud - Marovič 12 přnl. až 20 po Kristu. Známý vládce!
8. Catvald -20 -23 n.l.
9. Vaněk Vaňo- Vannius - 23-52 .
10. Vančo a Sudislav 52-68 - svatý Petr a Pavel ve Vídni, obrácen na víru Vavřinec ! dle Tacita !
11. Sudislav a Trud II 68-70
12. Itelik + Radislav 70- 80
13. Radislav + Cimber 80-94
14. Trud II /Tudrus/- 94-110

Dynastie Krokova - Markomanů vládla 280 let.

15. Varobrat 110 - 130 n.l.
16. Herjbrat/Heribertus / 130-140
17. Arjogost /Ariogustus / 140-160
18. Markomír /Markomarus/ 160-176 válka Markomanská 166-181 !
19. Arjogost II -176-200 byl poslán do vyhnanství v Alexandrii
20. Gajovomír 200-213
21. Argunt / Argunthus/ Řím. 213-236
22. Atal Atališek /Attalus Attaliseus Řím/ 236-265
23. Ukromír /Ucromarus Řím / 265-275
24. Semmon 275-285
25. Přimnut 285-300
26. Ošinuch asi 300- 320
27. Vitovar č. Vitobor /Viuduarus Řím/ 320-340 /
28. Vitrodúr /Vitrodurus/ Řím - 340-360
29. Gabin 360 - 373
30. Fritigil / Fritichilus Řím/ 373-393
31. Radegost a Fritigilda -/Radogustus a Fritigildis/ 393- 430 n.l.
Radegost se přiznal na Moravu byl Dák. asi do 430
32. Svaten asi 430- 450
33. Babík Valomír 450- 480 n.l.
34. Hořeslav 480-483
35. Otskar -/Odoakr-Odoacer/- 483-494- zavražděn
36. Marot 494-525 současník papeže Symacha
37. Čudimír / Dithmarus/ 525-545 n.l.
38. Svatoš Svatoslav 545-580
39. Samomír asi 580- 600
40. Borůta 600- 620- za papeže Řehoře I -
41. Svatoš II asi 620- 623 padl v boji
42. Sámo - 623- 657-+ Válčil u Vogatisburgu ve Voglandu 4 míle od hranic Čech v Bavorsku -Dny 3 trvala bitva!
Sámo pocházel z župy Šonkovské -Švábsko na Lechu - Schngau-
Sámo měl 22 synů a 15 dcer. údajně
43. Kojeta syn Sámův 657- 680
44. Marot II 680- 700- syn Kojety poražen v bitvě a prchl.
45. Vladuch 700-730
46. Hermidor 730-760 první špatná smlouva s Bavorskem počátek zániku Velké Moravy/Zrada Boruty/a vstup latinské mše na Moravu!
47. Samoslav - 760-796 ztráta podunajské Moravy!
48. Lech - 796-805-
49. Mojmir 805- 820
50. Mojmir II 820- 848 n.l.
51. Rastic - Rastislav 848- 870- /Hadrián II Papež/Cyril a Metod.
52. Slavomír 870 -873
53. Svatopluk 873- 894
54. Mojmir III - Zrada Čechů v Řezně! způsobila rozvrácení Moravy.
Srpen .907 padl u Frešpurku Mojmir III.

Dle F.S.Pluskala -Moravičanského 1883 - Copyright 1993-
Opálka Jan- vyhledal. MATICE OLOMOUCKÁ

Pozn.autor: Záležitosti Sámova původu J.Opálka ve své novější studii

z 22.6.2000 změnil –po prostudování různých lit. podkladů-viz název jeho studie:
„Sámo- Italik“. (dle jeho údajů tuto studii ocenil i Prof. Pojsl)

2.8.6 Kronika řečeného Fredegara Obr.27
(-titulní strana)

VELKÉ VÍTĚZSTVÍ

Roku 631 byly u Wogastisburgu na dlouhou dobu
zastaveny mocenské a územní ambice
Franské říše směrem na východ.

Třetího dne bylo rozhodnuto. Dagobertovi, králi Franků, nepomohlo, že sebral vojsko z celé východní části své rozlehlé říše, ba ani, že najal a zlatem zaplatil bojovné Langobardy, kteří přitáhli až ze svých severoitalských sídel. Austrasijský proud franského vojska byl krvavě a drtivě poražen, a franský král tak prohrál válku s vládcem nedávno vzniklé slovanské říše, panovníkem Sámou.

Dagobertova vojska zaútočila na Sámovu říši ve třech proudech, tuto strategii měli středoevropští Slované zažít při střetech s Dagobertovými následníky ještě mnohokrát. Jednotlivá vojska táhla napadeným

územím, pustošila kraj a zároveň se mnohem lépe než jedna obrovská armáda užívala loupežemi a drancováním. Teprve před rozhodujícím útokem se spojila nedaleko centra napadené země. Mohla tak nepříteli zaskočit svou skutečnou silou.

Dva proudy Dagobertových vojsk splnily své poslání, rozdrtily odpor obránců a postupovaly vpřed, zjevně za soustavného plenění. Alamané i Langobardi, kteří tyto proudy tvořili, získali totiž podle kronikáře hojnou kořist a zajali mnoho domácích obyvatel, jež prodali do otroctví.

Langobardské a alamanské vojsko procházelo nepřátelským územím asi poměrně

snadno, neboť Slované pochopili, že nemohou zvítězit, pokud se franská vojska setkají. To byl důvod, proč většina jejich branné moci očekávala nejsilnější ze tří franských invazních proudů v pevnosti Wogastisburgu, nedaleko od západní hranice Sámovy říše. Po tři dny se franské voje vyčerpávaly marnými útoky na dobře hájenou pevnost; poté přešli Slované do zničujícího protiútoků. Dílčí úspěchy obou zbývajících proudů Dagobertovy invaze ztratily význam, jakkoli popleněná krajina a lidé odvedení do otroctví představovali krutou a vysokou cenu za slovanské vítězství.

Vojenský triumf u Wogastisburgu nerozhodl jen o dalším samostatném rozvoji mladé slovanské říše, ale způsobil také, že o třicet let později stál Sámův příběh za pozornost mnichovi pišícímu v burgundském klášteře svou kroniku. Díky tomu se o existenci Sámovy říše dozvěděli i moderní historici.

Dagobert vyjednával o míru, Sámou si dával podmínky. Nelze vyloučit, že zárukou nové mírové smlouvy byl či měl být politický sňatek. V pozdní legendě o sv. Notburze se dočítáme, že ji její otec Dagobert dal sámovi za manželku, dívka však barbarického pohana nechtěla, uprchla a skryla se v jeskyni poblíž Neckaru. Otec se ji pokoušel najít a donutit k sňatku. Konec je stejný i v jiných mravoučných příbězích. Notburze se podařilo zaménit život princezny

*Trůn krále Dagoberta, merovejský
bronzový skládací stolec, který panovníci
používali při svých cestách po říši.*

3.Detailní výklad malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve třetím pásu, týkající se dvou prvních vládnoucích dynastií, ohrazených stromy života- včetně identifikace panovnických postav

Pozn. autor 16:

Pro identifikaci postav zobrazených panovníků v NKP –Rotunda sv.

Kateřiny ve Znojmě použil autor údaje ze shromážděných historických publikací. Z tohoto pohledu nelze považovat žádný z uvedených názvů zobrazených panovnických postav za autorovu fantazii.

Pro číslování postav byla použita čísla postav dle akvarelů M. Trappa

3.1. Identifikace panovnických postav první panovnické dynastie

Obr.29 (opak. Obr.18-dle odst 2.6.4)

	Notburga (pokřtěná dcera krále Dagoberta zákonitá manželka Sámova)	Sámo-král 623-659 (královská koruna dle Trappova akvarelu je velice dobře patrna. Při přemalbách tato koruna záhadně zmizela)	Kojeta 659-680
--	--	--	--------------------------

3.1.1. Tab.1:

Č.panovnické postavy (1.č. dle ozn. M. Trappa / 2.č.autor	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.
Č.7/ 1	Notburga -pokřtěná dcera krále Dagoberta. Gestem vrací řeholnický závoj donátorce (předst. církev)	632- Nezn.	J.Zelenka-Sto událostí, které změnilly naši historii (viz odst.2.8.7)

(Pokrač.)

Pokrač. odst. 3.1.1 Tab. 1“

Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.
Č.8/2	Král Sámó -první slovanský král tzv. Sámovy říše -nebyl pokřtěný-viz na jeho ruce zobrazený náramek s ležatým křížem-symbollem slovanského boha Peruna, (podobně germánského Donara, galského Dagda) -na jeho hlavě je znázorněna královská koruna -na opasku má „měšec kupce“ -královský praporec stojí u jeho postavy samostatně (nikdo mu vládu nepředal ani ji od nikoho nepřevzal, je to nezávislý zvolený první panovník-dle na štítu vyobrazené zjednodušené chryzantémy-královského rodu (do kruhu znázorněné okvětní lístky představují kruh svobodných bojovníků a předáků-volících ve středu symbolicky zobrazeného panovníka)	623 - - 659	Kronika tak řečeného Fredegára (7. stol.) Pozn. autor: -prosperita Sámovy říše tkvěla především v ovládnutí středoevropských obchodních stezek (Jantarová S-J, která končila v Římě), hedvábná (Haberská)-V-Z a v Sámově dokonalé válečné strategii. -Do dějin se Sámó zapsal především vítězstvím nad vojsky franského krále Dagoberta v bitvě u Wogastisburgu r. 631. Analýza bitvy- viz odst.2.8.7 dle publikace J. Zelenky. Kronika Hradiště sv. Hippolyta-viz odst. 1.1.2 uvádí, že poblíž Hradiště existoval ještě jiný-mnohem starší hrad. Při vzetí v úvahu nálezů merovejských hrobů na Znojemsku, dešifrování názvu „Wogastisburg“-pomocí významu-slova (ve friulštině) „voga“ =“veslovat“ a nedaleko Hradiště a souč. Znojma nacházející se na bývalé obchodní stezce u přechodu přes řeku Jevišovku mladší sesterskou rotundu P. Marie v současné Plavči (dříve Splaveč), která má ve vrcholu střechy prastarý mýtický staroslovanský symbol boha vítězných bitev „Swantovíta“ se 4 tvářemi (viz Sborník Archeologie ve službách vědy - 1/07)-jeví se obraz prvního slovanského krále Sámá v NKP Rotunda sv.Kateřiny ve Znojmě –takřka zákonitý

Pokrač. odst. 3.1.1 Tab. 1“

Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.
Č.9/3	<i>Kojeta</i>	659- -680	<i>Panovníci na Moravě dle F.S. Pluskala Moravičanského-dle římských pramenů-viz odst.2.8.5.-zákonitý syn krále Sáma a královny Notburgy</i>

3.2 Identifikace panovnických postav druhé panovnické dynastie (za třetím stromem života ve 3.pásu)

<u>Mojmír I.</u> <u>820-848</u>	<u>Rostislav</u> <u>848-870</u>	<u>Slavomír</u> <u>870-872</u>	<u>Svatopluk I.</u> <u>872-894</u>	<u>Mojmír II.</u> <u>894-906</u>
------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	-------------------------------------

Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.
10./4	Mojmír I. (historicky II.)	820-848	-viz odst. 2.8.2 Encyklopedie ČSAV Pozn. autor: Nejasný obraz znaku ve štítě připomíná jako jediný ze všech štítů obraz moravské orlice, náramek na ruce s Perunovým symbolem
11 a) / 5	Rostislav	848-870	-viz odst. 2.-8.2 Encyklopedie ČSAV, L.E. Havlík Dějiny velké Moravy Pozn. autor. Vymazaný obraz postavy 11 dle M. Trappa- je nutno rozdělit na postavu 11 a) a 11 b)-viz šíře vymazaného obrazu, který zahrnuje rozměr dvou zděných oblouků klenutí, každý oblouk přísluší jedné postavě
11 b) / 6	Slavomír	870-872	L.E.Havlík-Dějiny Velké Moravy, Encyklopedie ČSAV
12. / 7	Svatopluk I.	872-894	-více známých hist. podkladů Pozn. autor: -obraz poškozené hlavy postavy zachycuje královskou korunu, praporec směřující nahoru značí rozkvět říše, královský náramek nese jasný znak křesťanského kříže , štít je půlený s jasnou bílou a červenou barvou. Je známo, že do dnešní doby si všechny státy vzniklé po rozpadu Velké Moravy ponechaly ve vlajce bílý a červený pruh, někdy doplněný třetím pruhem jiné barvy. Rakousko- dva pruhy červené, jeden bílý, Maďarsko bílý a červený pruh- doplněné pruhem zeleným, ČR bílý a červený pruh doplněný modrým klínem, Polsko- zachovalo dva původní pruhy- bílý a červený, Slovensko- bílý a červený pruh doplněné třetím modrým a dvojramenným křížem
13./ 8	Mojmír II. (historicky III.)	894-906	-poslední hist. známý vládce Velké Moravy-viz více hist. podkladů (Encyklopedie ČSAV)

4. Detailní výklad části malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve čtvrtém pásu, týkající se třetí vládnoucí dynastie, identifikace panovnických postav

4.1. Východiska autora pro identifikaci obrazů postav vládců ve 4.pásu:

4.1.1-Premisa 1: Znázorněné postavy vládců jsou postavy suverénních vládců z **rodu Přemyslovců**, historicky doložených a jsou vždy zobrazeni pouze **jednou**.

Z tohoto důvodu nejsou v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve 4. pásu znázornění:

a)-**bájná knížata** dle podání Kosmovy kroniky

b)-**Bořivoj I.-zemřel r.894-** 1. Historický vládce –jednalo se o dosazeného vládce velkomoravským panovníkem –králem Svatoplukem I. Podle analýzy stejné lebeční znaky pohřbu K1 v Praze-jako pohřeb v královské kapli Na sadech-u Uherského Hradiště- s datováním do stejného časového údobí-(tedy s vysokou pravděpodobností příbuzný krále Svatopluka). Stejný rok úmrtí s králem Svatoplukem svědčí o jeho násilné smrti. **Nebyl z rodu Přemyslovců**, ale byl pokřtěn arcibiskupem Metodějem na Moravě v 9. stol. a měl za manželku Ludmilu-z českého kmene Pšovanů. Název vládnoucího rodu Přemyslovců se poprvé objevuje až koncem 10. stol. v Kristiánově legendě.

c) **Spytihněv I.-895-905-nebyl suverénním vládcem**. Dle Fuldských análů po dobrovolném podřízení se Čech r. 895 východofranskému králi Arnulfovi a odtržení Čech od Velkomoravské říše- vládli v Čechách z rozhodnutí krále Arnulfa vládci dva-**český vládce Spytihněv** (střední Čechy) a **Slavníkovc** **Witislav** (východní Čechy) **pod vrchní vládou krále Arnulfa**.

d) **Vladivoj 1002-1003-nebyl z rodu Přemyslovců**. Jednalo se o dosazeného vládce **Boleslavem Chrabrým-polským vládcem**-viz odst. 2.8.3- Obr. 26.

e) **Boleslav Chrabrý-polský vládce 1003-1004**. Nebyl z rodu pražských Přemyslovců-viz odst. 2.8.3 Obr. 26.

f) **Jaromír-1003, 1004-1012, 1033-1034**-byl starším synem Boleslava II. z druhého manželství s německou kněžnou Emmou. V bojích o následnictví s Boleslavem III. (syn Boleslava II. z prvního manželství)- byl zbaven Vršovci mužství. (-viz Kosmova kronika –kap. 34) –nakonec byl oslepen svým mladším bratrem Oldřichem. Na český trůn byl dosazován za pomoci něm. císaře. Byl Přemyslovec, ale **nebyl suverénním vládcem, nemohl se oženit, ani mít potomky**.

4.1.2 Premisa 2:-zobrazení panovníci **v pláštích** jsou panovníci s nástupem na trůn podle **stařešinského řádu**. Posledním panovníkem v plášti dle stařešinského řádu je **Konrád I**. Jeho následník **Břetislav II**. tento řád porušil a zmocnil se vlády násilím. Od doby jeho vlády vládli Přemyslovci většinou ve dvojicích v Čechách a na Moravě,- a jsou takto v královské rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě ve 4. Pásu znázorněni až do r. **1134**-což dokládá rytý nápis v omítce rotundy. Porušení stařešinského řádu **od Břetislava II**. dokládá jejich znázornění **bez pláště**. Posledním znázorněným vládcem-je tedy moravský Přemyslovec **Konrád II. Znojemský**.

4.1.3 Obrazová symbolika na štítech panovníků v NKP:

Znojemská rotunda sv. Kateřiny:

Obr. 30:

1.-jak vyplývá např. ze zobrazení z průvodce biblí (Kniha o biblí 1991)-mandlové štíty používaly římské legie již v 2.stol. n. l. Sídlo legie Pretoriánů-ochranné legie římského císaře-bylo v **Aquileji**. V **Aquileji** bylo rovněž sídlo biskupa a nalézaly se tam i staré architektonické památky. Tvůrci maleb ve Znojemské rotundě byli s těmito památkami obeznámeni.

2.-štíť držený postavami vládců v NKP Znojemská rotunda představuje zemi (knížectví, království), kde vládce-který štít v NKP drží- vládl a má ji-s boží pomocí – chránit. Obrazec na štítě zobrazuje způsob-jak daný vládce k vládě přišel. Z toho důvodu se některé obrazce na štítech opakují.

3.-počet postav vládců je na Trappových akvarelech ve 3. a 4. Pořadí 26 (správně náleží 27-dvě vymazané postavy označil M. Trapp pouze jedním číslem). Z toho- bez štítu je pouze první vládcovská postava-manželka prvního panovníka, která fakticky nevládla).

4.-mimo všech doposud vyslovených hypotéz-uvádím svoje vysvětlení-viz

Pozn.autor 17- v návaznosti na část článku „Znaimer Wochenblatt z r. 1931“: **„-zakulacené, dole do špičky vybíhající štíty, členěné do barevných polí, jsou na výsost zajímavé. Tyto mají zelené růže, hned šikmé břevno, hned vyčnívající vypukliny.“**(konec citace)

Tak jsou popsány tři největší skupiny štítů se stejným vyobrazením už od r. 1931, ale bez vysvětlení..

Pozn.autor 17:Význam vyobrazení na štítech (dle autora):

-zelené růže-jsou v podstatě do kruhu zobrazené okvětní lístky královské chryzantémy s jedním středovým polem stejné barvy-významem představují voleného panovníka kruhem svobodných bojovníků a předních představitelů země

-šikmá břevna na štítech-označují panovníky-kterí se vlády zmocnili neprávem-násilím-mimo zákonné pořadí. Zmocnili se vlády nad zemí-překonáním právní překážky-představované šikmými břevny –(liktorskými pruty)

-vyčnívající puklice-na štítech –označují panovníky, kteří přijali vládu na pražském stolci nad zemí z titulu práva přímého následníka-(syna) – předchozího vládce.

4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie

(4. Pás, Tafel X.)

Vratislav I. 905-921	Václav 921-935	Boleslav I. 935-967	Boleslav II. 967-999	Boleslav III. 999-1002
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.	
14/9	Vratislav I.	905-921	První suverénní vládce Čechů, vládne z pražského hradu, na pražský stolec nastupuje po smrti staršího bratra Spytihněva I. jako přímý následník Bořivoje I.	
15/10	Václav	921-935	Nastupuje na pražský stolec z titulu práva přímého následníka-nejstaršího syna knížete Vratislava I. Jeho praporec míří směrem vzhůru, což značí rozšíření vlády Čechů na území kouřimského vévody-Slavníkovce (z kmene bílých Chorvatů), nad kterým v bitvě zvítězil	
16/11	Boleslav I.	935-967	Šikmá břevna na jeho štítě značí, že se vlády zmocnil násilím. Zavraždil (nechal zavraždit) v sídle kmene Čechů ve Staré Boleslavi svého staršího bratra Václava. Hlavním důvodem vraždy bylo Václavem uplatňování křesťanských zásad a zákaz obchodu s otroky na pražském tržišti, který byl velkým zdrojem příjmů knížecího dvora. Obnovil obchodní cesty na východ přes Červené hradky na Kyjevskou Rus, které zanikly po pádu Velké Moravy (nacházely se jižněji), -obsadil polský Krakov	

(pokrač.1. –odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-, 4.pás,Tafel X. pokrač.)

Vratislav I. 905-921	Václav 921-935	Boleslav I. 935-967	Boleslav II. 967-999	Boleslav III. 999-1002
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.	
17/12	Boleslav II.	967-999	<i>Dle znaku na štítě volený kníže předáky ,měl dvě manželky s první syna Boleslava III., s druhou- německou kněžnou Emmou-Jaromíra a Oldřicha, měl přízvisko „pobožný“, díky jeho sestře Mladě a její diplomatické cestě do Říma (jako abatyše u sv. Jiří)-získala Praha vlastní biskupství-r.973), r. 995 nechal vyvraždit v Libici druhý vládnoucí rod v Čechách-Slavníkovce</i>	
18/13	Boleslav III.	999-1002	<i>Dle znaku na štítě volený kníže, okamžitě po svém zvolení nechal vyhnat královnu vdovu Emmu a její syny Jaromíra a Oldřicha z Čech, z obavy o trůn nechal vyvraždit (sám vraždil)-pozvané hosty na pražský hrad, po zásahu Boleslava Chrabrého (polský panovník) byl zajat, uvězněn v Polsku a oslepen (kde také zemřel)</i>	

(pokrač.2- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XI.)

Oldřich 1012-1033	Břetislav I. 1019-1034 1036-1055	Spytihněv II. 1055-1061	Vratislav II. 1061-1092 (král 1085)	Konrád I. 1092 (poslední vládce dle stařešinského řádu v plášti)
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.	
19/14	Oldřich	1012-1033	Dle znaku na štítě-volený panovník, dobyl pro Čechy velkou část Moravy obsazenou Poláky a vyhnal z Moravy Poláky, vyhnal první vnucenou neplodnou manželku Němku a vzal si za manželku Češku z neurozeného rodu,-byl vychován a později i vězněn v Německu	
20/15	Břetislav I.	1019-1034 1036-1055	Dle dvou (zdvojených) znaků chryzantém na štítě- dvakrát volený panovník, poprvé 1019-1034 jako správce Moravy, podruhé 1036-1055 jako pražský kníže, připojil Moravu k českému knížectví a rozdělil Moravu na tři úděly pro knížecí potomky, zavedl stařešinský řád	
21/16	Spytihněv II	1055-1061	-podle puklice na štítě nastoupil na trůn jako přímý potomek- tj. nejstarší syn knížete Břetislava, ze dne na den nechal vyhnat ze země Němce-včetně svojí matky Jitky (ta s jeho svolením) mohla zůstat ve Znojmě, (v klášteře Louka), zlikvidoval moravské předáky a pokusil se zlikvidovat moravské úděly zřízené jeho otcem, jeho mladší bratr Vratislav-jako úředlný kníže olomoucký před ním prchl do Uher, kde se znovu oženil	

*pokrač.3- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XI. pokrač.)*

<i>Oldřich 1012-1033</i>	<i>Břetislav I. 1019-1034 1036-1055</i>	<i>Spytihněv II. 1055-1061</i>	<i>Vratislav II. 1061-1092 (král 1085)</i>	<i>Konrád I. 1092 (poslední vládce dle stařešinského řádu v plášti)</i>
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od: Do:	Historický podklad Pozn.	
22/17	Vratislav II.	1061-1092	<i>Původně –olomoucký údělný kníže</i> <i>-podle puklice na štítě nastoupil na trůn jako přímý potomek-nejstarší z rodu. Jako jediný panovník ve 4.pásu má královskou korunu. Tu obdržel od římského císaře Jindřicha III. na synodě v Mohuči, kde obdržel královský titul r.1086 a byl povýšen na krále českého a polského. Vlastní korunovace proběhla v Praze, spolu s ním byla korunována za první českou královnu i jeho třetí manželka Svatava – Polská.</i>	
22/18	Konrád I.- Znojensko- brněnský kníže	1092	<i>Dějiny královského města Znojma, L.E. Havlík Podle symbolu chryzantémy na štítě- zvolený panovník. Byl to poslední vládce – dle stařešinského řádu svého otce Břetislava I. –znázorněný v plášti. Jeho mladší bratr-Ota Olomoucký se vlády na pražském stolci již nedočkal, byl zavražděn</i>	

pokrač.4- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-, (4.pás, Tafel XII.). Od Tafel XII dále jsou knížata bez pláště, o nástupnictví na pražský stolec bojovala, vládla ve dvojicích v Praze a na Moravě.

Litold Znojemský. 1092-1099,1101-1112 (kníže znojemský)		Břetislav II. 1092-1100	Bořivoj II. 1101-1107 1117-1120	Svatopluk Olomoucký 1107-1109
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od Do:	Historický podklad Pozn.	
23/19	Litold Znojemský	1092-1099 1101-1112	Dějiny královského města Znojma, L.E. Havlík, -syn Konráda I.,manželka Ida z Babenberka, znojemský kníže, jako údělný kníže-má menší praporec, ale dle znaku na štítě-po svém otci Konrádu I. získal právo volby na pražský stolec	
24/20	Břetislav II.	1092-1100	Kosmova kronika česká, Kronika Hradiště u Znojma (J. Kacetl, E.Sládek) Jako nejstarší syn Vratislava II (matka Adléta Uherská) těžce nesl smíření knížete Vratislava II. s jeho bratrem – Konrádem I., (který se později stal pražským knížetem-ve smyslu stařešinského řádu). Při obléhání Brna Břetislav II. byl strůjcem vraždy Vratislavova rádce Zderada (jeho sloup stojí dodnes u Svitavy v Brně),- z obavy před pomstou svého otce uprchl se svým vojskem do Uher. Po smrti knížete Konráda I. se stal knížetem v Praze, poté napadl moravská knížata Oldřicha a Litolda r.1093 dobyl Znojmo. Oba synové Konráda I. před ním uprchli do Rakous. (Rod Břetislava II. dále nepokračoval, on sám byl úkladně zabit a jeho syn oslepen-zemřel. Na jeho štítě jsou zobrazena šikmá břevna -nerespektoval stařešinský řád, vlády se zmocnil násilím.)	

*pokrač.5- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XII.-pokrač.)*

<i>Litold Znojemský. 1092-1099,1101-1112 (kníže znojemský)</i>	<i>Břetislav II. 1092-1100</i>	<i>Bořivoj II. 1101-1107 1117-1120</i>	<i>Svatopluk Olomoucký 1107-1109</i>
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od Do:	Historický podklad Pozn.
25/21	Bořivoj II.	1101-1107 1117-1120	Kosmova kronika česká. Nejstarší syn 3. manželky Vratislava II.-Svatavy Polské. Podle znaku na štítě –zvolený panovník. (Ještě za života Břetislava II.-jej Břetislav II –pro spory s řádným dědicem znojemského knížectví Litoldem- stanovil vládcem znojemského knížectví. Jeho svatba se konala ve Znojenské rotundě. Byl to mírumilovný panovník, který ctil něm. císaře. Na základě spiknutí jeho mladšího bratra Vladislava I. a jeho pozvání Svatopluka Olomouckého s vojskem na pražský hrad byl Bořivoj II zbaven vlády. Jeho nástupcem se stal Svatopluk Olomoucký.
26/22	Svatopluk Olomoucký	1007-1009	Kosmova kronika česká -syn zavražděného Oty Olomouckého s dědičným právem na pražský stolec. Z obavy ze zrady Vršovců-nechal vyvraždit jejich rod. To se mu stalo osudným. Vršovci najatý vrah jej v r. 1009 v Polsku zákeřně zavraždil.

*Pokrač.6- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XIII.)*

Vladislav I. 1109-1117 1120-1125	Oldřich Brněnský 1112-1114	Soběslav I. 1125-1140	Vratislav Brněnský 1125-1129	Konrád II. Znojemský 1123-1128 1134-1160
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od Do:	Historický podklad Pozn.	
27/23	Vladislav I.	1109-1117 1120-1125	2.syn Vratislava II. s jeho třetí ženou Svatavou Polskou. Dle znaku na štítě-vlády na pražském stolci se zmocnil násilím (šikmá břevna) Svého staršího bratra Bořivoje II. zbavil nástupnictví a dovolil mu návrat k vládě až v r.1117 Po jeho smrti v r.1120 opět vládl na pražském stolci až do své smrti v r.1125. Před jeho smrtí jej s mladším bratrem Soběslavem I. smířila jejich matka Svatava Polská-a umožnila tak nástup na pražský stolec svému nejmladšímu synu Soběslavovi I.	
28/24	Oldřich Brněnský	1112-1114	Dějiny města Znojma- (L.E.Havlík) Údělný kníže. Dle znaku na štítě-volený kníže. ~Údělné knížectví brněnské bylo ze třech moravských údelů nejmenší-a jeho vládce vládci na pražském stolci méně nebezpečný- na rozdíl od údělných knížat olomouckého a znojemského. Proto jim (brněnským knížatům) dovolovali vládnout spolu-na Moravě.	

*Pokrač.7- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XIII.)*

Vladislav I. 1109-1117 1120-1125	Oldřich Brněnský 1112-1114	Soběslav I. 1125-1140	Vratislav Brněnský 1125-1129	Konrád II. Znojemský 1123-1128 1134-1160
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od Do:	Historický podklad Pozn.	
29/25	Soběslav I.	1125-1140	<i>Dějiny města Znojma- (L.E.Havlík) Kosmova kronika česká Nastupuje na pražský stolec z titulu práva přímého následníka -jako nejmladší syn královny Svatavy, 3. manželky Vratislava II., Pro spory se svým starším bratrem Vladislavem I.- žil z obavy o svůj život většinou ve vyhnanství, před smrtí Vladislava I. smířila jeho matka oba bratry-a Soběslav I. nastoupil na pražský stolec. Okamžitě po nástupu k moci uvěznil znojemského knížete Konráda II. na Vyšehradě a později v Grojči, teprve když potřeboval přátelství uherského krále Bély II.- propustil Konráda II. z vězení a oženil jej s dcerou srbského velmože Uroše- Marií, sestrou manželky uherského krále Bély II.</i>	
30/26	Vratislav Brněnský	1125-1129 1130-1156	<i>Údělný kníže. Dle znaku na štítě-volený kníže- syn Oldřicha Brněnského. Současník Soběslava I- podle vzájemného gesta ve znázornění v rotundě- Soběslav I. mu vládu v brněnském údělu umožnil</i>	

*pokrač.8- odst. 4.2 Identifikace panovnických postav třetí panovnické dynastie-,
4.pás, Tafel XIII.)*

Vladislav I. 1109-1117 1120-1125	Oldřich Brněnský 1112-1114	Soběslav I. 1125-1140	Vratislav Brněnský 1125-1129	Konrád II. Znojemský 1123-1128 1134-1160
Č.panovnické postavy	Jméno panovnické postavy	Doba vlády Od Do:	Historický podklad Pozn.	
31/27	Konrád II. Znojemský	1123-1128 1134-1160	<i>Dějiny města Znojma- (L.E.Havlík) -po svém otci-knížeti Litoldovi Znojemském –a dle puklice na štítě-získal právo volby na pražský stolec. Jeho svatba s Marií Srbskou-se konala r. 1134 v královské rotundě na znojemském hradě. Dle rytého nápisu v rotundě to byl právě Konrád II., který “nechal rozmnožit obrazy králů”v rotundě a je sám zobrazen jako poslední panovník ve 4 pásu. Jak uvádí olomoucký biskup Dubravius ve svých dějinách“-když Konrád II., znojemský kníže– rozhořčen odsunutím svojí osoby při volbě následníka na pražský trůn- rozpoutal válku proti zvolenému Vladislavu II., který rozezlen v r. 1146 Znojmo dobyl-po mnohatýdenní hrdinné obraně –a zcela rozbořil. Jeho obyvatele v počtu 1500 osob nechal odvléci do Čech. Poté město Znojmo neexistovalo 70 let. Pověstný a literárně popsaný je zdařilý útěk Konráda II. z obklíčeného znojemského hradu na Poltenberk (Hradiště) a pak dále do Rakous.</i>	

5. Božská část malebné výzdoby v Rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě

5.1 Všeobecně

Božskou částí malebné výzdoby ve znojemské rotundě se rozumí malebná výzdoba v apsidě a malebná výzdoba v kupoli hlavní lodi.

5.2. Malebná výzdoba v apsidě:

Do dnešní doby se malebná výzdoba apsidy nezachovala. Jsou k dispozici snímky z Fišerova restaurování-z r. 1948-zachycující stav po smytí přemaleb. Nejpodrobněji se této problematice v poslední době věnoval L. J. Konečný-ve své publikaci Románská rotunda ve Znojmě-z r. 2005, kde je možno se podrobně seznámit s popisem vyobrazení Deesis-(řecky zbožná přímluva) v konše-kde po stranách trůnícího Krista jsou zobrazeni přímlovčí za odpuštění hříchů- P. Maria a sv Jan Křtitel.

Podle L.J. Konečného lze odvodit souvislost malířského programu v apsidě s programem v lodi- „Deesis-jako prosbu o seslání sv. Ducha na panovníky- které je zobrazeno v kupoli lodi“.

Obrazová výzdoba na stěnách apsidy pod konchou sestávala z obrazů apoštolů a andělů s názvy starozákonních proroků ve vítězném oblouku.

L.J.Konečný dochází k závěru- (viz str.145):“Nejbližší analogie programu znojemské apsidy představuje byzantské, zejména orientální doklady z období 10. až počátku 12. Věku (Kappadokie, Gruzie, Egypt), kde obraz Deesis modifikoval starší schéma liturgické Majestas.

Jako takový je znojemský program v oblasti středozápadní Evropy ojedinělý a představuje zde patrně nejstarší monumentální doklad tohoto typu. Malířský celek i většina jednotlivostí ukazuje na bezprostřední byzantský původ.

(konec citace)!

Pozn. autor 18: Je jen škoda, že i když L.J. Konečný zjistil- viz str.145 jeho díla- o odstavec výše:“Rovněž poněkud neobvyklé, pravoúhlé sepnutí pláště

Pantokrátora a sv. Jana Křtitele pod krkem vidíme i u figur mýtických Přemyslovců. (tj. ve třetím pásu v hlavní lodi-pozn. autor) Nacházíme je

především v byzantských či byzantinizujících dílech a v imperiální

ikonografii.”-(v odkazu 77-se dovíme „např. již dalmatika donátora Eufrasia zobrazeného v Poreči (7.stol., W. E. Kleinbauer 1976, 256n –pozn. autor) –

nenášel L.J. Konečný odvahu-dát do souvislosti např. informaci z díla L.E.

Havlíka Dějiny královského města Znojma-viz str.19-třetí odst. shora:

„-Na jiném místě Hradiště však stávala ještě jiná svatyně (fanum). Podle Tomáše Pešiny z Čechorodu, který ji (před rokem 1677) viděl v dezolátním stavu, šlo o „NEJSTAROBYLEJŠÍ KRÁLOVSKOU KAPLI- (ANTIQUISSIMA

CAPELLA REGIA)“-se svým zjištěním o starobylém byzantském původu

maleb v královské kapli na hradním ostrohu u nového znojemského knížecího

hradu-ŽE MALBY DO STÁVAJÍCÍ ZNOJEMSKÉ ROTUNDY BYLY S VYSOKOU

PRAVDĚPODOBNOSTÍ PŘENESENÝ Z PŮVODNÍ „NEJSTAROBYLEJŠÍ

KRÁLOVSKÉ KAPLE- (ANTIQUISSIMA CAPELLA REGIA)“ NA HRADIŠTI-

-samozřejmě mimo 4. pás, kde jsou zobrazeni pražští a moravští Přemys

lovci. Posledním knížetem ve 4. pásu je znojemský kníže Konrád II, který dle

rytého nápisu v rotundě z r.1134-„doplnil obrazy králů.“. Proto oděvy

panovníků ve 4. Pásu nenesou archaické prvky, ale odpovídají době svého

vzniku. Toto tvrzení je samozřejmě třeba prokázat nalezením záznamu v díle

T.Pešiny z Čechorodu- (psaném v latině)-co vlastně v NEJSTAROBYLEJŠÍ KRÁLOVSKÉ KAPLI- (ANTIQUISSIMA CAPELLA REGIA)“-na Hradišti před r.

1677 T. Pešina viděl.

(pokrač.**Pozn.autor 18**):

Ke kladům díla L.J. Konečného náleží jeho zjištění –(viz str. 259-posl.věta-viz citace):“Z transformace indoevropského pramýtu na prapředky přemyslovské dynastie ve znojemském vyobrazení je zřejmé, že **malíř dynastického cyklu nebyl inspirován Kosmovou literární předlohou, jak se dosud tradičně předpokládá.“**

(konec citace)

5.3. Malebná výzdoba v kupoli hlavní lodi:

(převzato z díla L. J. Konečného „Románská rotunda ve Znojmě“ –r.vyd. 2005)

5.3.1. „Kompoziční schéma kupole

-symbolu nebeské klenby-tvoří dva celky:

Spodní zona (IV), vymezená nahoře i dole pásem duhy, představuje uzavřený okruh devatenácti postav s panovníckými insigniemi. Figury jsou radiálně dislokovány na abstraktním pozadí, tvořeném třemi průběžnými pásy zelené a modré barevnosti. Každá figura stojí pod jedním obloukem souvislého pásu kvádromaného zdiva, tónovaného v barevnosti duhy –střídavě žlutě a červeně.

Horní zona (V)-vyplňuje radiálně koncipované figurální schéma na podobném avšak čtyřpásovém pozadí.

V osách světových stran stojí frontálně, do kříže komponovaná **čtveřice archandělů**.

V diagonálních osách mezi nimi sedí **čtveřice evangelistů** ve střídavě obrácené poloze.

Na špičkách horních křídel archandělů spočívá vrcholový kruh **vyplněný holubicí**. (konec první části citace-viz str. 290)

(druhá část citace-viz str.295-doplňující popis kompozice kupole):

„**Vrcholový kruh**-v zenitu kupole- uvnitř blankytně modrý- vyplňuje jen bílá letící holubice s roztaženými křídly a zlatým nimbem.

Obvodový prstenec mezi dvěma zlatavě žlutými koncentrickými kruhy vyplňuje vícebarevný dekor připomínající diamantování, zdánlivě tvořený dvěma klikátkami. Do mezikruží je vlastně nekonsekventně vložena řada spojených kosodélníků s mírně konkávními stranami, střídavě růžové a zelené barevnosti, do nichž jsou vepsány čtyřlísty. Trojúhelné plochy při okrajích pak vyplňují bílé konturované trojlísty.

V tomto dekoru mezikruží také vyúsťovalo sedm otvorů procházejících vertikálně klenbou, jejichž vzájemnou dislokaci lze vyjádřit v poměru 1:6.“

(konec citace)

Pokud se vrátíme k hodnocení původu maleb L.J.Konečným (str.145):

„**Jako takový je znojemský program v oblasti středozápadní Evropy ojedinělý a představuje zde patrně nejstarší monumentální doklad tohoto typu. Malířský celek i většina jednotlivostí ukazuje na bezprostřední byzantský původ.“**

(konec citace)

O zprostředkování byzantských malířů pro výmalbu Konrádovy znojemské rotundy-spekuluje L.J. Konečný následovně-viz citace ze str.404 a 405:

(začátek citace):

Jak lze dovodit z některých historických okolností, dostal se do kontaktu s východní sférou byzantského vlivu také samotný fundátor znojemské rotundy a iniciátor její výmalby Konrád I. Po smrti svého nejmladšího bratra olomouckého úředního knížete Oty I. Sličného (1087) se ujal vdovy Eufemie a jejich nezletilých synů, když ji král Vratislav zbavil regentské vlády a začátkem roku 1091 postoupil správu Olomoucka svému synu Boleslavovi, čímž zpochybnil dědičnost moravských úřadů. Následkem toho pak vzápětí Vratislav vojensky vystoupil proti Konrádovi, jak o tom byla již zmínka.

404

(konec 1. Části citace)

(pokrač. citace-2. Část)

Eufemie († 1111) byla dcerou uherského krále Ondřeje I. a Anastazie, dcery Jaroslava Moudrého, s nimiž lze spojovat počátek silných ruských politických a kulturních vlivů v Uhrách a založení klášterů ruských a řeckých mnichů v Tihany a na tamějším Vyšehradě, kam se později uchýlili mnichové vyhnaní ze sázavského kláštera. Současně byla Eufemie také příbuznou (patrně sestřenicí) obou Arpádovců — pozdějších uherských králů, vládnoucích tehdy v sousedním nitranském knížectví — bratrů Gézy a Ladislava.^{32]} Roku 1074 žádal Ladislav Otu o pomoc a jak naznačují uherské kroniky, Ota je vojensky podpořil v boji o uherský královský trůn proti Šalamounovi (1073–74).^{33]}

(konec citace)

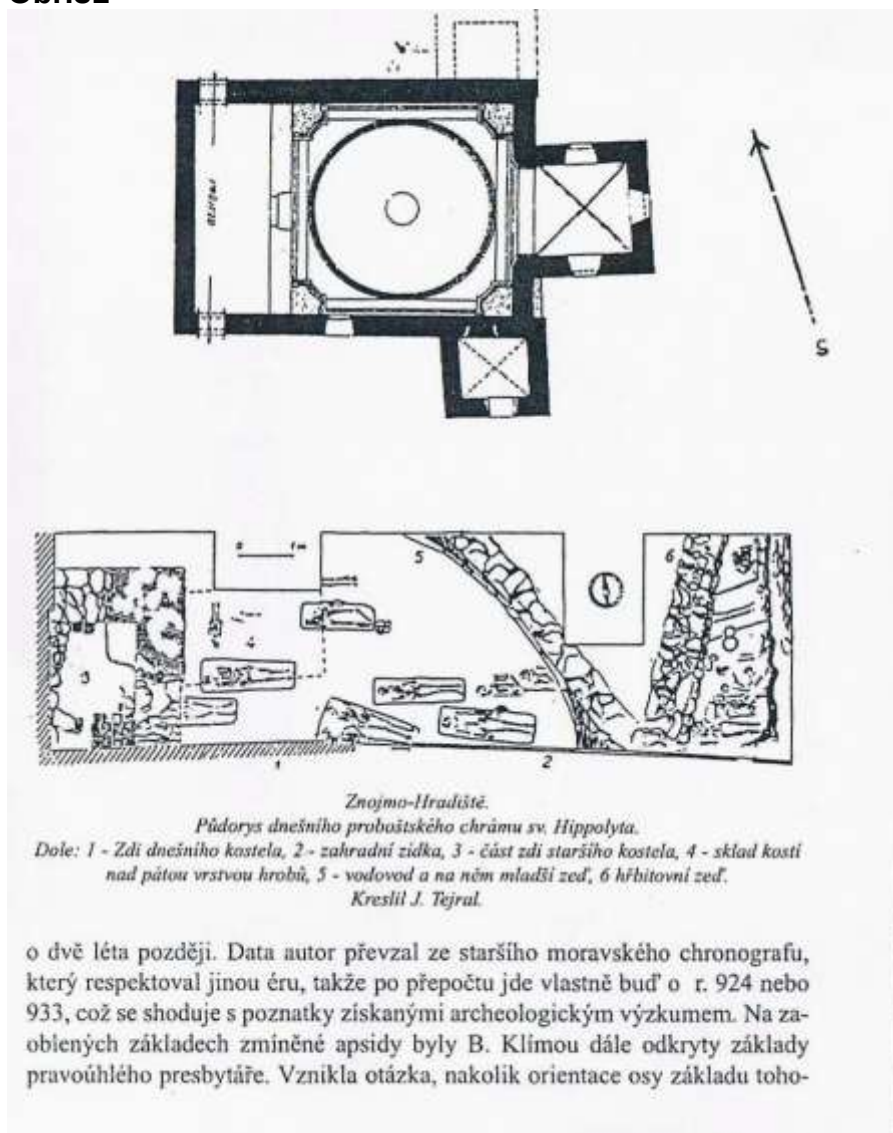
Pozn. autor 19:_

K úvaze o zprostředkování byzantských malířů kněžnou Eufemií pro výmalbu znojenské rotundy – lze jen konstatovat, že byla možná a je jí možno považovat za reálnou, otázkou zůstává dvojí pojetí malířského stylu – staršího ve výmalbě apsidy, vrchlíku kupole, 2. a 3. dynastického pásu – ve srovnání s novějším stylem panovnických postav ve 4. pásu – obzvláště když považujeme za prokázané, že malby byly včetně 4. pásu – provedeny současně. Pak přichází v úvahu jediná myšlenka autora, že archaické malby apsidy, vrchlíku kupole, druhý a třetí pás – byly přeneseny z ANTIQUISSIMA CAPELLA REGIA z Hradiště – a ve smyslu rytého nápisu „že kníže Konrád – druhý zakladatel – rozmnožil obrazy králů!“ – rozšířeny o panovnické postavy 4. pásu.

6. Orientace polohy, patrocinia a malebné výzdoby prvních křesťanských kostelů na Moravě- a přijaté závěry

6.1 Jako základ pro identifikaci patrociníí zaniklých raně středověkých kostelů byla použita stejnojmenná publikace **L.E. Havlíka s motem „toto sole oriente“ z r. 1997**. Díky využití poznatků astronomie, archeologie, křesťanské církevní nauky, historických podkladů a dalších vědních oborů včetně přepočtu Juliánského a Gregoriánského kalendáře zpřesnil L.E. Havlík patrocinia významných zaniklých raně středověkých kostelů na Moravě. Závěry a stanovení patrociníí- viz odst. 6.2-

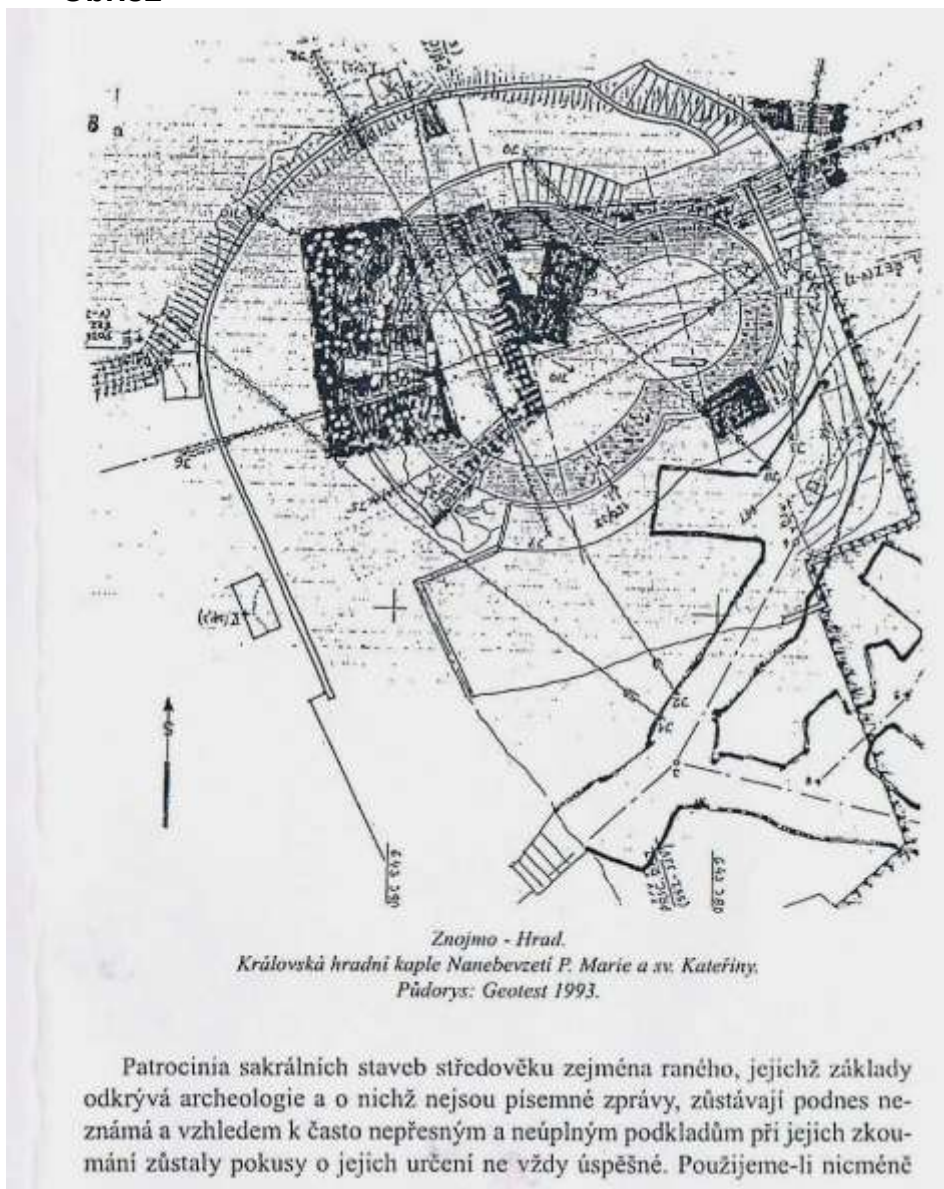
6.2 Hradiště sv. Hippolyta-Znojmo –současný kostel sv. Hippolyta Obr.31

Závěr:1. Na současný kostel sv. Hippolyta, který byl několikrát přestavován a stojí na základech kostela (rotundy) z 9.stol.- bylo patrocinium sv. Hipolyta přeneseno z jiného kostela na Hradišti. Svojí orientací odpovídá patrocinium **sv.Martina, biskupa z Tours**.

2.Patrocinium sv. Hippolyta odpovídají základy kostela odkryté arch. B. Klímou v horní části Hradiště.

6.3 Znojmo Hrad-Královská kaple (dnes NKP Rotunda sv. Kateřiny) Obr.32

6.3.1 Závěry –vyplývající z původních patrociníí kostelů na Hradišti:

1. Současná stavba rotundy byla založena v údobí platnosti Juliánského kalendáře. Po přepočtu odpovídá patrocinium svátku **Nanebevzetí P. Marie**. (stavba mohla vzniknout několik let před koncem 2. Třetiny 11. stol.) Jednalo se vždy o **královskou kapli**, od 13. stol. se uvádí patrocinium sv. Kateřiny-tolik L.E. Havlík r.1997.
2. Celý prostor kolem skalního výběžku, na kterém je stavba rotundy situována-byl podroben v posledních letech komplexnímu archeologickému a umělecko-historickému průzkumu. Podle archeol. nálezů byl prostor kolem skalního výběžku osídlen od pradávna a stavby na něm –
– jako místa s dalekým rozhledem – sloužily k posvátným účelům.
Shrnutí historie stavebních etap současné rotundy zpracované na základě znalostí k r. 2014 (–pozn. autor)-viz Tab. 1.

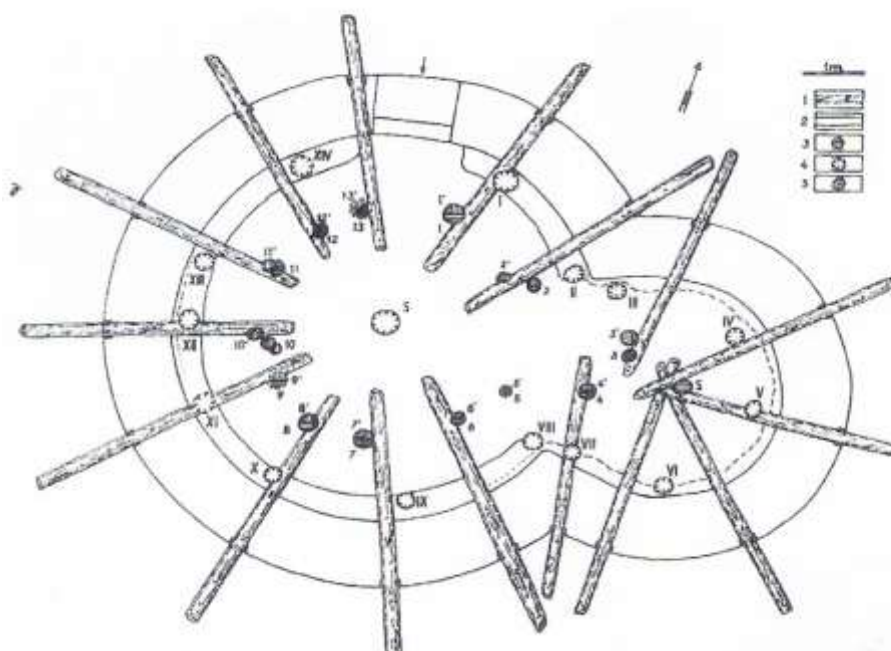
-pokrač. 6.3.1 Tab.1

Stol. (n.l.)	Stavební vývoj (do 12. stol.)	Podklad- (událost)	Pozn.
4.-5.	Pohanský chrám s plochým stropem (se sloupovou vstupní podestou-kruhový půdorys)	<i>Blíží se rozpad římské říše-stěhování národů-postupný zánik poh. Kaple, viz-výsl. Arch. Průzkumu B. Klímy-1995 obvodová lavice a vnější kružnice kruhových jamek pro lešení (viz odst.6.3.1.3),4)</i>	Mithraismus svatyně boha Mithry na hradní ostrožně (doložená přítomnost římských legií)
5.-6.	Příchod slovanských národů		
7.-8.	Sámova říše-před příchodem křesťanství	<i>Neznámé chrámy na Hradišti</i>	Svantovítova svatyně v Plavči
9.-10.	Hradiště sv. Hippolyta-Velká Morava, (zasvěcení rotundy v základech dnešního chrámu sv. Hippolyta z doby velkomoravské odpovídá dle orientace sv. Martinovi. Pozn.autor: sv.Martin i sv. Hippolyt jsou zobrazováni jako patroni vojáků . Hradiště nad Znojmem stejně jako pevnost-hrad v Plavči (přechod Jevišovky) vždy plnily obrannou funkci západní hranice Moravy. Nacházely se na strategicky výhodném místě nad křižovatkou Haberské a Jantarové stezky u Znojma. Stejnými stezkami pochodovala i vojska ve středověku při vpádu na Moravu ze severu a severozápadu, ale i z jihu-viz přechod Dyje u Králova stolce a přechod polského vojska na obranu Vídně.	<i>Přijetí křesťanství na V. Moravě, chrám sv. Martina, chrám sv.Hippolyta-královská kaple na Hradišti-včetně vyobrazení prvních královských dynastií Sámovci, Mojmírovci (hypotéza autor)</i>	Křesťanství na Moravě
10.	906-konec Velké Moravy, vpád Maďarů, Moravu ovládají zčásti Poláci, Maďaři a Frankové (Pasovští Bavoři)	<i>955-porážka Maďarů na Lechu, 960-Boleslav I. obsazuje Olomoucko</i>	
11.	1030 Oldřich obsazuje Moravu 1019-1034 Břetislav I. správcem Moravy 1036-1055 Břetislav I. českým knížetem (jako jediný vládce má na štítě –zobrazeno dvěma kruhy- dvojnásobnou volbu -1x na Moravě jako správce celé Moravy, podruhé jako zvolený vládce v Praze-připojil Moravu k českému knížectví) Přenesení královského hradu z Hradiště na hradní ostrožnu a přestavba královské kaple –rotundy s patrociníem Nanebevzetí P.Marie,na místě trosk pohanského chrámu. Morava ztrácí naddunajskou Moravu (Starou Moravu), Břetislav I. opevňuje Podyjí-jako novou jižní zemskou hranici Moravy. í	<i>Kruhová rotunda s apsidou, malebná výzdoba pouze v apsidě a klenbě hl. lodi</i>	
12.- 13.	1134-Konrád II. nechává hlavní loď hradní královské kaple Nanebevzetí P. Marie vyzdobit malbami králů v návaznosti na původní vládcovské dynastie Sámovců a Mojmírovců dle jejich zobrazení v královské kapli na Hradišti –včetně pražských a moravských Přemyslovců	<i>Mariánský cyklus zakladatelské scény a 27 postav panovníků-viz 2. 3.a 4.-pás maleb</i>	Přestavba Swantovítovy svatyně v Plavči na Rotundu P.Marie (13.stol.)

6.3.1.3 Kůlové jamky-(text a Obr.10 převzat z publikace Ve službách archeologie 1/07-str.166

Obr.33:

166

Obr. 10. Románská rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě, NKP.

Rekonstrukce lešení uvnitř rotundy podle nálezů kůlových jamek (podle Klíma 1995, obr. 26).

Fig. 10. The Romanesque rotunda of St. Catherine in Znojmo, national monument. Reconstruction of the scaffolding inside the rotunda according to finds of post holes (according to Klíma 1995, Fig. 26).

Co nám napovídají o stavební technologii znojemské rotundy archeologické prameny? V průběhu výzkumu bylo zjištěno (Klíma 1995, 58–66), že uvnitř lodi rotundy se nachází dvojitý věnec a další systém kůlových jamek (obr. 9), které jsou spojovány s konstrukcí lešení (obr. 10) potřebného pro výstavbu, omítnutí válcového zdiva včetně zaklenutí a vymalování přemyslovského cyklu fresek. Největší průměr (asi 30 cm) a hloubku (cca 25 cm) dosahovaly kůlové jamky kolem vnitřního pláště válcového zdiva lodi a rovněž jamka ve středu stavby (Klíma 1995, 58, obr. 25–26). Obvodové kůlové jamky byly uvnitř lodi ukryty pod zdívem nižší kamenné lavice, zatímco v apsidě byly rozmístěny poněkud složitěji.

Zahloubení některých kůlových jamek těsně při samotném vnitřním líci zdiva nebo dokonce mírně zasekání do okraje rozšířeného základu jak lodi tak apsidy (kůlové jamky č. III, VII) by nasvědčovalo, že sloužily pro konstrukci lešení buď v již existující stavbě, nebo alespoň bezprostředně po položení základového zdiva. Jedno z možných vysvětlení je to, že mohlo jít již

(konec citace)

Pozn. autor 20: Zasekávání kůlových jamek pro lešení do základů obvodové zdi lodi rotundy a apsidy **svědčí o zasekávání jamek pro lešení (pro výstavbu kupole) do zdiva již existující stavby !**

6.3.1.4 Antropomorfní plastika – klenák uzavírající klenbu apsidy(text převzat z publikace *Ve službách archeologie* 1/07-(str.167, 168, 180)

Obr.34 Foto autor z r. 2006-při rekonstrukci střechy rotundy sv. Kateřiny a střechy apsidy

Obr.34-foto autor 2006

Obr. 35 Text odborné komise 2006:

Jedním z neočekávaných nálezů je přítomnost antropomorfní plastiky, která sloužila jako vrcholový stavební prvek klenby apsidy v místech jejího napojení na vnější líc zdiva lodi rotundy (obr. 12–13). Dochovala se jako torzo s uraženým krkem a hlavou. Znárodnuje postavu v nafaseném rouše s rukama na prsou. Její umístění přesně v ose románské rotundy zřejmě s pohledem upírajícím na východ vybízí k mnoha úvahám. Veškeré křesťanské a nejen křesťanské svatyně byly (nebo měly by být) presbyteriem i oltářem astronomicky

orientovány na východ.(konec citace)

Obr. 12. Románská rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě, NKP. Snímek odkrytého torza plastiky z vrcholu klenby apsidy, pohled od východu.

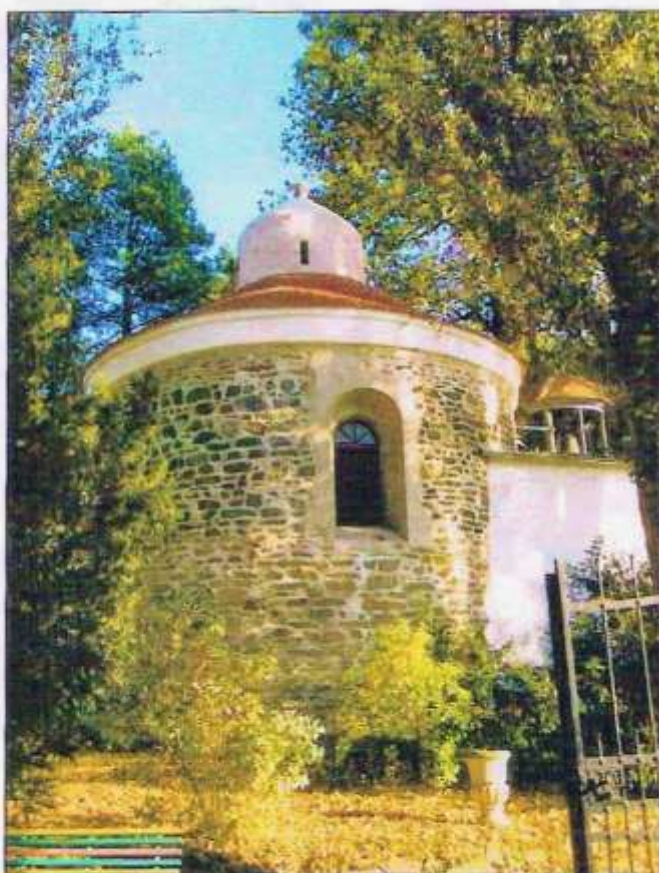
Fig. 12. The Romanesque rotunda of St. Catherine in Znojmo, national monument. A picture of uncovered torso of the sculpture from the top of conch apse, a view from the east.

Pozn .autor21: Interpretace odborné komise k plastice klenáku (torso sošky P.Marie) a interpretace autora –vzhledem k archeologickému nálezu lavice (B.Klíma-1995) i pozn. B.Klímy,že“ lavice byly součástí chrámů boha Mithry“ a návštěvy autora baziliky sv.Klimenta v Římě- jsou odlišné-dle autora se jedná o torzo hlavy **boha Apolla**-(se slunečními paprsky), který patřil spolu s bohyní **Minervou** –do **božstev „mithraismu“**(Přítomnost řím. Legií ve Znojmě na hradní ostrožně byla prokázána- mimo jiné- nálezem římské misky při archeol. Sondách při budování jižní cesty k rotundě)

**6.3.1.5 Plastika předkřesťanského boha Swantovíta-boha vítězných bitev-
na lucerně románské rotundy v Plavči-**

**- (8 km od Hradiště) nad důležitým brodem řeky Jevišovky na prastaré
křižovatce Haberské stezky se stezkou Jantarovou, kudy procházely nejen
obchodní karavany, ale i armády ze západu a severu
Obr.36.**

168

Obr. 14. Románská rotunda sv. Františka Xaverského v Plav-
či. Pohled od západu.

*Fig. 14. The Romanesque rotunda of St. Francis Xavier in
Plavčice. A view from the west.*

Obr. 18. Románska rotunda sv. Františka Xaverského v Plavči. Snímek západního okna lucerny s plastikou na jejím vrchole.

Fig. 18. The Romanesque rotunda of St. Francis Xavier in Plavč. A picture of the western window of the lantern with a sculpture on its top.

z vrcholu lucerny rotundy v Plavči u Znojma (obr. 14, 20). Románská rotunda, nacházející se v Plavči, asi 8 kilometrů severně od Znojma, je chápána jako mladší obdoba znojenské knížecí rotundy datovaná asi do 2. čtvrtiny 13. století. Je zasvěcená sv. Františku Xaverskému, ale původní je opět patrocinium Panny Marie, na což upomíná obraz Matky Boží z r. 1867 umístěný na hlavním oltáři (Lunerová 2006, 62–64). Rotundu jednoduchého typu tvoří kruhová loď a podkovovitá apside. Kopuli završuje nízká a široká lucerna. Na vrcholu lucerny dominovala Panna Maria obklopená svatozáří v oválném rámu, která byla v roce 1908 snesena a nahrazena železným křížem s hromosvodem. Ovlivnění znojenskou knížecí rotundou je tu násobeno jejím bezprostředním sousedstvím, protože se nacházela na staré cestě ze Znojma do nitra Čech. Rotunda v Plavči byla postavena na vyvýšené skále, která čněla nad pravým břehem řeky Jevišovky. Sídli tu starobylý rod pánů z Plavče a k roku 1239 jsou nám známa jména bratrů Konráda a Ranožira (CDM II, 310). Uvádí se, že rotunda přínáležela k tzv. Dolní Plavči, kde byla ve 13. století vybudována tvrz, která se k r. 1358 připomíná již jako hrad (Hosák 1934, 102; Hosák / Zemek, eds., 1981, 193), kudy vedla důležitá kupecká cesta ze Znojma do Jihlavy a dále do Čech jako odnož tzv. haberské stezky původně již pravěkého stáří. V těchto místech nepochybně existoval prastarý přechod přes řeku. Nelze vyloučit, že se zde, na důležitém místě brodu, mohlo nacházet již nějaké starší raně středověké osídlení velkomoravského nebo starohradištního stáří. Románská rotunda v Plavči se v písemných pramenech poprvé připomíná k r. 1234 (Kohout 2006, 73, obr.).

Pozornost si zasluhuje již samotná lucerna (obr. 14–18, 19). Má zdvojená románská okénka, která směřují k východu, jihu a severu (obr. 15–17). Autor uvádí, že pouze západní je jednoduché šterbinové (obr. 18). Tato skutečnost by si rovněž zasloužila hlubší zamýšlení. V r. 1953 byl zde objeven jednoduše vypracovaný sochařský prvek z pískovce ukončený na vrcholu hrubě tesanými obličejí hledicemi do čtyř stran. Popsané čtyři masky se vysvětlovaly buď jako symbolika čtyř křesťanských ctností, případně rozšíření křesťanství do čtyř světových stran, nebo dokonce jako keltské božstvo (Pálková / Vystrčil 1998, 16–17). Přítomnost starobylé plastiky na vrcholu lucerny rotundy s reliéfy čtyř tváří ve směrech světových stran (obr. 14, 20) přímo vybízí k řadě úvah. Z jaké doby pochází? Jde

o původní nebo o druhotně použitou starší sochu? Koho znázorňuje? Proč byla aplikována na lucerně rotundy postavené právě na vyvýšeném místě nad řekou v místě významného brodu na zemské cestě ze Znojma (a snad ještě dále z Dolních Rakous) přes Třebíč, Jihlavu, Čáslav, Kolín do Středočeské pánve a dále do Prahy? Kacířská je myšlenka jejího srovnání s obdobným zobrazením na stéle slovanského pohanského boha Svantovita se čtyřmi tvářemi z ukrajinské Zbruče nebo z polského Wolinu.

Idol Svantovita se čtyřmi tvářemi do hlavních světových stran byl objeven r. 1848 v korytě řeky Zbruč u Husjatynu na západní Ukrajině (obr. 21). Jde o vápencovou hranolovitou stělu vysokou 270 cm. Pod společným kloboukem jsou vypracovány reliéfy čtyř postav v dlouhém plášti. Ve spodní části se nacházejí další čtyři reliéfy klečících postav se zdviženými rukama (Rybakov 1957, 147–149). Navzdory nejistým nálezovým okolnostem většina odborníků řadí uvedený artefakt do raně středověkého prostředí jako zobrazení slovanského boha Svantovita, případně Svarožiče (Herrmann *et al.* 1987, Bd 2, 227). Další dřevěná obdoba zobrazení (vysoké pouze 9,3 cm) boha Svantovita pochází z jižní části pobaltského přístavního města Wolinu a je datována do rozhraní 9.–10. století. Ve Svenborgu v Dánsku (12. století) byl objeven jiný dřevěný idol boha Svantovita, který mohl být kořistí z dobyté Arkony. Čtyřhlavé božstvo Svantovit byl nejpřednější bohem staroslovanského panteonu. Uctíván byl především v ústřední svatyni v Arkoně na Rujaně. Původně byl bohem úrody, později válečnictví (Profantová / Profant 2004, 211–213, 238, 240, obr.). Formální podobnost mezi uvedenými idoly, tedy kamennou plastikou orientovanou na východ z vrcholu klenby apsidy románské rotundy P. Marie a sv. Kateřiny ve Znojmě, starobylého zobrazení se čtyřmi tvářemi z vrcholu lucerny románské rotundy v Plavči, dále zobrazením pohanského slovanského boha Svantovita z polského Wolinu (obr. 22) a především vápencového sloupu ze Zbruče v Haliči (obr. 21), je vskutku nadmíru velká. Uvědomujeme si, že jde pouze o vnější (formální) znak, zatímco jejich obsah může být rozdílný. Uvedené porovnání však nemůžeme opomenout.

Sledování dílčích stavebních úprav nejstarších a významných stavebních památek, mezi něž románská rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě nepochybně patří, vždy přináší nové pohledy a upřesnění jak z oblasti jejich stavební technologie tak historie.

Literatura

Alt, J. / Lorek, P. / Martan, A.

1971 Dílčí restaurátorská zpráva provedené pracovní etapy (1971), in: Alt, J. / Lorek, P. / Martan, A. 1977: *Románské malby v rotundě sv. Kateřiny ve Znojmě*. Restaurátorské zprávy a fotodokumentace. Praha (rukopisná zpráva z 1. června 1971, archiv JMM ve Znojmě).

Pozn. autor 22: Obr. 35, 36 a Obr. 37-včetně textů- jsou převzaty z publikace „Ve službách archeologie 1/07“-(str.167, 168, 180)

22

6.3.1.6 Fredegarova kronika- překlad textu str.68:

Fredegarova kronika k r. 630 (překlad z něm. originálu *Fredegarovy kroniky* (tisk ve švabachu)–str.68-jako oficiálního překladu latinského textu.- (český text– J. Haringová)

68. Tento rok byli v Samove risi jednající obchodníci zbaveni jejich majetku a zabiti Slovan, kteří se zvali Wenden (*latinsky Venedi – zastarale pojmenování Slovanu v německy mluvících oblastech*). To bylo příčinou rozporu mezi Dagobertem a králem Slovanů Sámem.

Dagobert poslal Shicharia jako velvyslance k Sámovi s požadavkem zasahnout kvůli zločinům vraždy a loupeže spáchanými jeho lidmi na franských obchodnících, jak vyžaduje spravedlnost. Vzhledem k tomu, že Samo nechtěl Shicharia vidět, a nepustil ho dál, objevil se Shicharius oblečený podle slovanské tradice před Sámem a přednesl mu Dagobertův požadavek. Ale Samo, jako to pohansky a namyšlený způsob nečestných lidí je, nic z toho, co jeho lidé udělali, nenahradil, a navrhl pouze, pro tyto a podobné mezi dvěma (stranami- říšemi) vypukle spory, zahájit soudní proces. Shicharius způsobem, temperamentního velvyslance použil nevhodná slova, která mu nebyla nikým přikazána, a hrozby proti Samovi: „Samo se všemi svými lidmi musí být podřízený“. Urazen odpověděl král: „Země, kterou spravujeme, a my sami jsme Dagobertovi, ale jen v případě, že si chce s námi udržet přátelství“. Shicharius řekl: „Není možné, aby křesťané, služebníci Boží, se psy v přátelství byli „. A Samo odpověděl: „Pokud jste služebníci Boží a my psi Boží, tak je to pro nás jen zákonné, pokud vy bez ustání jednete proti jeho vůli, vás pokousat“. A s těmito slovy vyhodil Shicharia. Když se to Dagobert dozvěděl, postavil z celého Uster (slov. Unstruta) silnou armádu aby proti Samovi a Slovanům ve třech divizích tahla do pole.

Současné také Lombardi (Langobardi), aby Dagoberta podporili, vpadli do oblasti slovanské. Slované se bránili, ale alemanská armáda vedena vevodou Chrodobertem³ vybojovala v místě, kde vpadli do slovanské oblasti, vítězství nad Slovan; Lombardi také vyhráli; a oba, Alemáni a Lombardi (Longobardi) si odvedli ohromné množství slovanských zajatců. Když Uustraster (slov. Unstruta) – tedy *Duryňkové a Sasové z oblasti řeky Unstruty*, začali s obléháním Wogastisburgu¹, které bylo hlavním městem militantních Slovanů (Wenden), konala se třídní bitva, ve které velká část Dagobertovi armády padla, načež vojáci všech svých stanů a to, co jste měli, nechali ležet, a utekli domů. Od té doby konali Slované ničující vpady do Duryňska a jiných franských provincií. Ano i Deruanus (Slov. Dervan), vévoda narodu Surbu (*západních Srbů*)² – slovanských kmenu, které byly až dosud součástí franské říše, se přidal k Samovi (*připadl*).

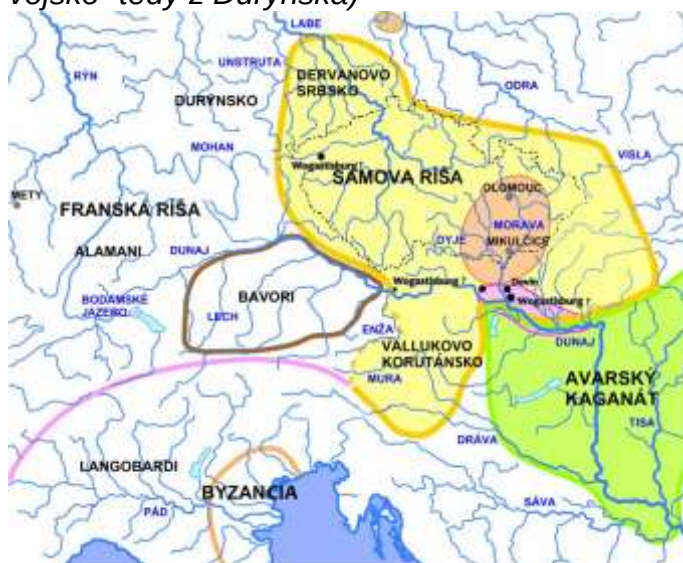
Tato nad Franky, Slované vybojována vítězství, nebyla jen výsledkem jejich statečnosti, ale i zlovůle Uustraster (Unstruter) – Duryňků a Sasů, kteří nenáviděli Dagoberta, protože jím byli neustále drancováni.

¹Byl obvykle chápán jako Voitsberg západně od Štýrského Hradce (Graz), ale je více pravděpodobné, že se nachází na Ohři v Čechách.

²Sorben, (*Srbové, kteří patřili k Francké říši: Lausitzer Serben, slov.: Dervanovo Srbsko*)

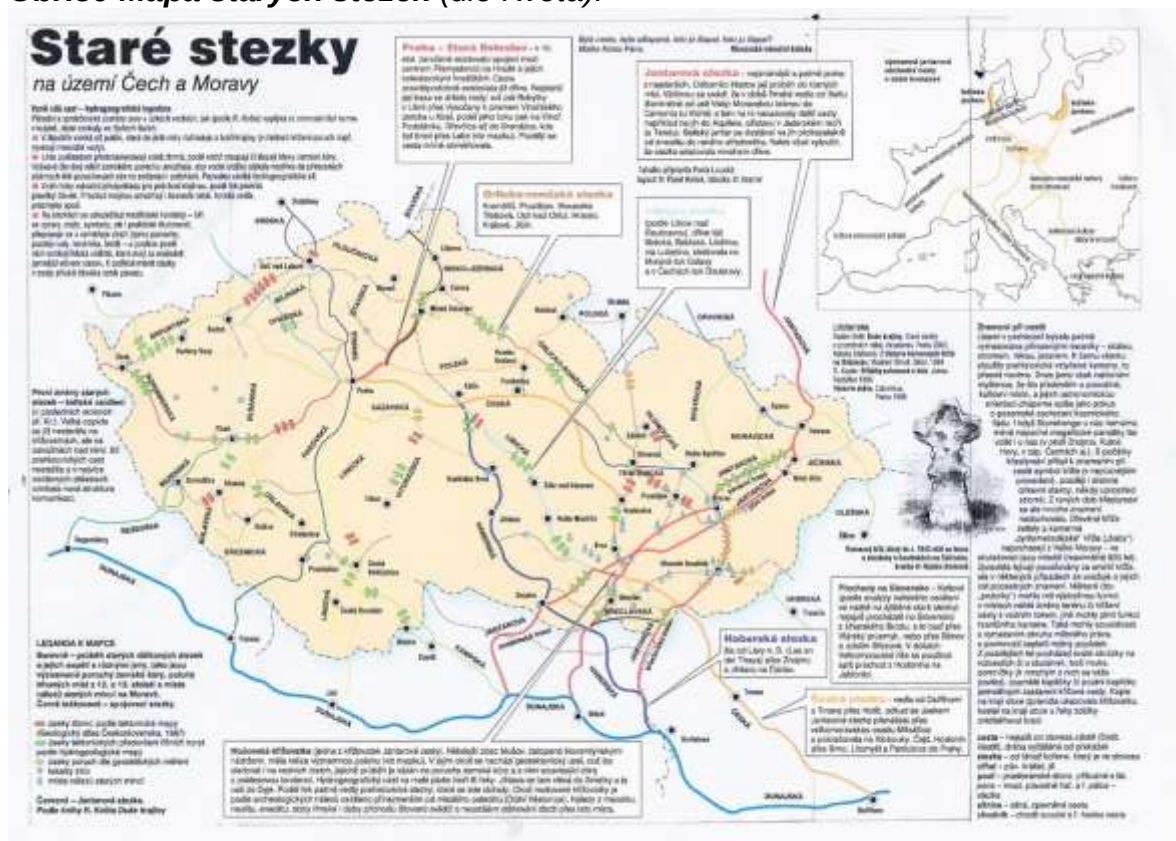
³pravděpodobně identicky s Hruodi, o kterém se zmiňuje *Passio Sancti Kiliani*

Obr.38 Jedna ze současných map předpokládané polohy Sámovy říše
(na mapce je znázorněna řeka Unstruta, odkud pochodovalo Dagobertovo vojsko- tedy z Durynska)

Pozn. autor 23: Jak je vidět z mapky i z pozn. ve Fredegarově kronice- hledá se Wogastisburg na různých místech.

Obr.39 Mapa starých stezek (dle Květa):

Pozn. autor 24: Tato mapa-jasně ukazuje, že Znojmo (resp. Hradiště u Znojma)- jehož původní název není znám-se nachází právě na křižovatce Haberské a Jantarové stezky. Dagobertova vojska jdoucí ze severu z Unsstruty (Durynska) mohl Sám o očekávat právě na Hradišti, nebo na pevnosti (hradu) u dnešní Plavče. –(jak uvádí Zelenka-viz odst. 2.8.7.

Znění odst.2.8.7 „Sámo nesměl připustit spojení trojího Dagobertova vojska (lombardské, alemanské a sasko-durynské –a to se mu podařilo)! Dagobertova vojska přicházející ze sever- u Wogastisburgu totálně zničil.“

Závěr k odst. 6.3.1.6:

Prokázat polohu Wogastisburgu u dnešní Plavče může pouze archeologický průzkum.

7. Hradiště a „capella regia“- královská kaple –historický vývoj definice pojmu-závěry:

Pozn. autor 25: Osudové souvislosti vyplývající ze sousedství a polohy Hradiště sv. Hipolyta, města Znojma a hradní ostrožny s královskou kaplí, Královského stolce a rotundy P. Marie v Plavči – na křižovatce prastarých obchodních stezek- Haberské a Jantarové–v průběhu jejich existence

7.1. Vlastnický kostel – pojmy (text citace-viz Kronika Hradiště u Znojma, str.228):

„Původní raně křesťanský ideál kostela jako výhradně veřejnoprávního statku byl v průběhu 8. A zejména 9. století deformován do podoby, kdy zakladatel – (nejprve panovník, později šlechtic) uplatňoval na kostel svá vlastnická práva: tedy právo dispoziční (pronájem, zástava, prodej) a právo patronátní-zejména podací (dosazení duchovního ke kostelu). Kostel podle tohoto pojetí zůstával majetkem zakladatele a jeho právních nástupců-dědiců.

Vlastník mohl za sebe ke kostelu ustanovit správce, kterými často byli laici. Ti se starali o hospodářskou správu kostela a shromažďování kostelních příjmů. Výkon bohoslužby a udělování svátostí však náleželo výhradně knězi, který za své služby dostával drobný plat (prebendu).“

(-konec první části citace)

„**Kostel sv.Hipolyta na Hradišti** (stojící na základech rotundy z 9.století) patří **mezi nejstarší kostely na Moravě** a přemyslovský vládce (úřední kníže znojemský-později král český) jej považoval za své jmění, za svoji kapli- odtud termín „**capella regia**“- **královská kaple**.

(konec druhé části citace)

7.2.Znojemský knížecí hrad na Hoře sv. Hipolyta (písemná zmínka k r.1093) a funkce probošta–(text citace-viz Kronika Hradiště u Znojma, str. 22, 226):

„**Probošt**“ –(lat. Praepositus) v doslovném překladu-představený (kostela). Počátky této hodnosti na Moravě bývají spojovány **se závěrem**

mojmírovského období (poč. 10. stol.), k tomu však chybí jakékoli důkazy.

Více světla do této záležitosti přinášejí písemné prameny až z 12. a 13. století, kdy jsou probošti jmenováni v **Olomouci, v Brně a ve Znojmě**. Lze odvodit, že **probošt** byl správcem a představeným **ústředního chrámu** na třech sídelních hradech **moravských knížat**. První zmínka o znojemském proboštovi pochází až z r. 1228.

Po předání Hradiště do rukou **křižovníků s červenou hvězdou v r. 1240** se proboštská hodnost u kostela sv. Hipolyta na Hradišti transformovala **v řádovou instituci**. (konec citace)

7.3.Nový znojemský knížecí hrad (v 11. stol.) na hradní ostrožně a nová „capella regia“ –královská kaple –rotunda Nanebevzetí P. Marie-v sousedství nového (břetislavského) hradu.na hradní ostrožně

Po pádu velkomoravské říše, zániku mojmírovské dynastie a ovládnutí Moravy postupně Poláky (Boleslav Chrabrý) a potom Čechy (Boleslav I, Oldřich, Břetislav) a církevním rozkolu katolické a pravoslavné církve (schizma r.1053)- nebylo politicky žádoucí pokračovat v církevní velkomoravské tradici-viz ruiny velkomoravských kostelů. Slovo boží bylo v Čechách a na Moravě- dále hlášáno jen v latině. **Původní velkomoravské kostely na Hradišti byly přestavěny na kostely s jiným patrociniem.**

-pokrač. odst. 7.3:

Knížecí rotunda u knížecího hradu na Hradišti z 9. stol.-byla přestavěna na kostel sv. Hipolyta (původní patrocinium sv. Martina)- a vlastní město Znojmo z blízkosti Hradiště se začalo přesouvat a rozvíjet pod nový hrad na hradní ostrožně. Podhradí Hradiště (Staré Znojmo) dokládá v posledních letech odkrývané rozsáhlé velkomorvské pohřebiště na Hradišti – k r. 2015 více než 700 hrobů) Funkci královské kaple na Hradišti- převzala nová královská kaple Rotunda Nanebevzetí P. Marie- na hradní ostrožně poblíž nového knížecího hradu, přestavěná na základech původního „pohanského chrámu“.

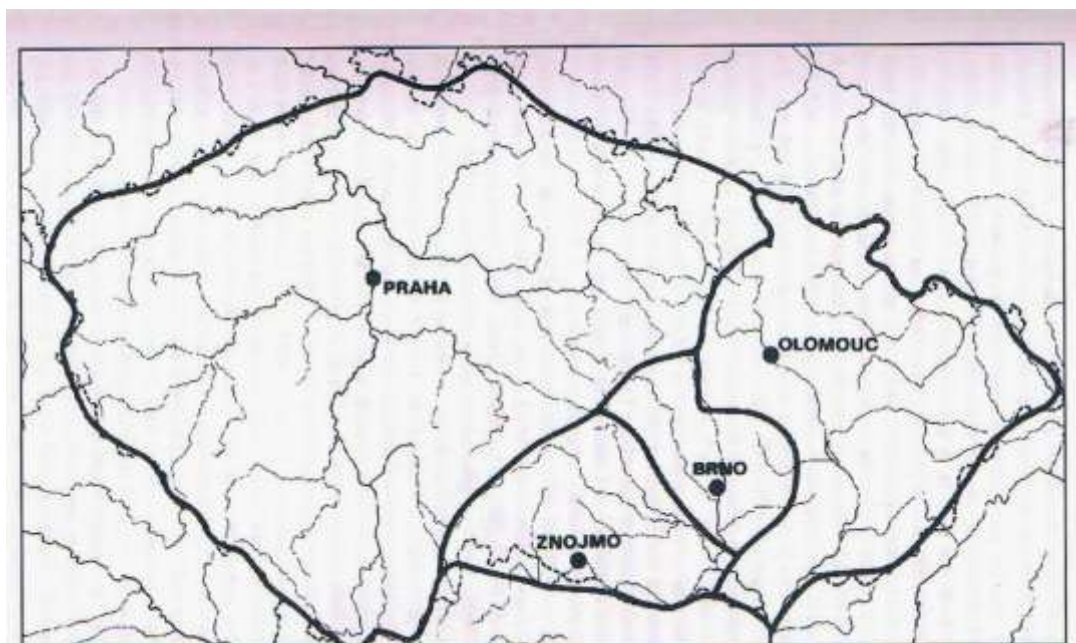
Tuto novou královskou kapli-nechal –dle nápisu v rotundě- r. 1134 znojemský kníže Konrád II. –vyzdobit v hlavní lodi postavami králů-takže vznikl „sál královských předků!“-(znázorňující návaznost panovníků předchozích dynastií-sámovské a mojmírovské ve třetím pásu, na které navazovala dynastie přemyslovská ve čtvrtém pásu)“, - který sloužil pro konání královských (knížecích) sňatků-jako **důstojný sál předků**.

7.4 Hradiště jako zemská pevnost

Těžký osud potkal Znojmo r. 1146- (viz Kronika Hradiště u Znojma, str.23)- „**když znojemský kníže Konrád II.-rozhořčen odsunutím své osoby z volby následníka na český trůn-rozpoutal válku Moravanů proti zvolenému českému knížeti Vladislavu II., který rozezlen v r. 1146- přes mnohatýdenní hrdinnou obranu město Znojmo dobyl a zcela zničil. Zbylé obyvatelé Znojma- v počtu 1500 osob- nechal násilně odvléci do Čech. Po tomto roce město Znojmo neexistovalo 70 let“**

Hradiště sv. Hipolyta bylo nadále ponecháno jako hraniční pevnost chránící Moravu proti Maďarům a Rakušanům. (konec citace)

7.5 Moravské úděly v 11.stol. Mapa moravských knížecích údělů v 11. stol, které zavedl (obnovil) český kníže Břetislav. V sídelních městech těchto údělů – **Olomouci, Brně a Znojmě**-byly u knížecích hradů královské kaple (capella regia) a u nich jmenování probošti.**Obr.40:**

Hranice moravských údělů v 11. stol.
Poz.autor Mapa převzata z publ.Moravští Přemyslovci ve Znojemské rotundě,vyd. r.2000)

(pokrač. odst.7.5)

Je historicky prokázáno, že kníže Břetislav-jako pokání za únos své manželky Jitky ze Schweinfurtu (z rodu Bílých) z kláštera-**zakládal kostely a kláštery** (i když je více méně rovněž prokázáno, že únos byl dohodnut), ale také částečně jako pokání za svůj původ, protože po matce byl vlastně „levoboček“ a rovněž jako pokání za násilné přenesení ostatků sv. Vojtěcha z Hnězdna do Prahy.

Jak je uvedeno v kronice Hradiště-zbožná Jitka po svém vypuzení svým synem Spytihněvem II. z pražského hradu po ovdovění v r. 1055- vybrala si jako exil právě Znojmo-přesněji řečeno klášter v Louce u Znojma-kde nechala vybudovat kapli se zasvěcením sv. Václavovi. (Zasvěcení k sv. Václavovi se začalo na Moravě zavádět po jeho svatořečení až od r. 1131-takže dle patrocinií raně středověkých kostelů L.E. Havlíka-byla původně kaple v Louce zasvěcena P.Marii Bohorodičce).

Z hlediska průběhu historických událostí ve Znojmě- těžko hledat v postavách donátorů v královské kapli Nanebevzetí P. Marie-později sv. Kateřiny- někoho jiného ze světských představitelů, než právě knížete Břetislava a kněžnu Jitku.

8. Moravské úděly, vznik moravského markrabství, Statuta Konráda Oty

8.1. Spytihněv II- a likvidace původní moravské (mojmírovské) nobility

Na Hrutově poli u Trnávky –Starého města (jedná se o lokalitu s bývalým velkomoravským hradištěm Mařín) na pomezí Čech a Moravy (poblíž Trstenické stezky)-nechal r.1055 Spytihněv II.-krátce po nástupu k moci-svolat moravské předáky-za účelem projednání nového uspořádání Moravy. Sešlo se asi 300 moravských předáků. Všichni byli zajati- a už je nikdo nikdy neuviděl.Údajně zemřeli ve vězení. (viz Kosmova a jiné kroniky). Z Hrutova pole se vydal Spytihněv II. za svým ml.bratrem –olomouckým knížetem-Vratislavem. Ten se o tom dozvěděl a stačil uprchnout do Polska. Jeho těhotná žena při útěku byla zajata –později potratila a zemřela.

Na místa moravských předáků byla Spytihněvem II.dosazena nová elita z Čech. Důvod likvidace moravských předáků–mimo obvinění, že přišli na Hrutovo pole dříve, než jim bylo nařízeno-(**šlo o zabrání jejich majetku-1. Alodizace Moravy**)- nebyl nikdy objasněn.

Skutečným záměrem-mohlo být zlikvidování pozůstatků moravské mojmírovské nobility a likvidace moravských tradic-likvidace národního cítění- s cílem likvidace moravského národa.

8.2.Moravské úděly

Moravské úděly (Olomoucký, Brněnský a Znojemský) vytvořil kníže Břetislav, aby zajistil svoje potomky. Ustanovil rovněž „stařešinský řád“, že vždy nejstarší z knížecího rodu se ujme hlavní vlády v Praze. Tento řád byl dodržován jenom krátce. Po smrti Břetislava I. nastoupil vládu na knížecím stolci v Praze jeho nejstarší syn Spytihněv II., po něm Vratislav II. a pak Konrád I. Břetislavův nejmladší syn Ota Olomoucký- byl při uplatňování svého práva na pražský stolec- zavražděn. Tak jak se postupem času většiny rody moravských údělníků docházelo při rozhodování o nástupci na pražský trůn k bojům mezi následníky s právem nejstaršího z rodu a mladšími následníky-syny vládnoucího vévody v Praze.

-pokrač. odst.8.2:

Tyto boje byly vedeny vojsky knížat, usilujících o násilné dosazení na pražský hrad. Velmi často se bránil vládnoucí kníže povoláním císařského (německého) vojska (za úplatu), protože byl ve funkci **leníka římsko-německého císaře.**

Moravská údělná knížata-hlavně ze znojemského údělu- si brala za manželky dcery rakouských knížat z rodu Babenberků, případně i dcery měmeckých vévodů. Bylo to oboustranně výhodné-tyto spojené rody si v bojích o pražský trůn rovněž vypomáhaly vojensky.

8.3. Vznik moravského markrabství ve 12. stol.

8.3.1 O vznik Moravského markrabství měl velkou zásluhu znojemský kníže Konrád III. Ota, syn Konráda II. Za vlády pražského knížete Bedřicha- projevovali pražští velmoži s knížetem Bedřichem velkou nespokojenost a zvolili si za vévodu **r. 1181 znojemského knížete Konráda III. Otu.**

Sesazený vévoda Bedřich se obrátil o pomoc k římskému císaři a **tak r. 1182 Fridrich I. Barbarossa- pod hrozbou seker-donutil české velmože, aby uznali na trůně v Praze Bedřicha-ale Konrád III. Ota Znojemský (díky přímlově svého tchána vévody Oty ml. z Wittelsbachu-měl za manželku jeho dceru Helichu)- byl ustanoven markrabím Moravy.**

Moravské markrabství mu bylo uděleno jako přímé léno Římského imperia-takže byl na stejné úrovni jako vévoda Čechů.

Tak se stala Morava r.1182 (po 276 letech od pádu Velké Moravy) opět celistvou svobodnou samostatnou zemí-uznávanou „de jure“ všemi evropskými mocnostmi.

Původním sídlem vládce Moravského markrabství-se stalo Znojmo.

8.4. Války Čechů proti Moravanům.

Reakce pražského dvora- jak uvádí L.E.Havlík na str. 28 –(Dějiny královského města Znojma) na nové mezinárodně právní postavení Moravy-byla velice negativní-viz citace:

Nové mezinárodněprávní postavení moravského markrabího narazilo u pražského dvora na prudký odpor. Nápravy ve prospěch českého vévody mělo dosáhnout válečné tažení Čechů na Moravu, „aby ji zničili“, jak psal milevský opat Jarloch. A tak r. 1185 „vojsko vše, co mu přišlo do cesty v Bítovsku a na Znojemsku až po Dolní Kounice pobíjelo, plenilo a pálilo“ (Jarloch). Poněvadž žádné změny v česko-moravském poměru nebylo dosaženo, ještě v zimě bylo tažení na zahubení Moravy opakováno. V prudké seči u Loděnic se střetli Čechové vedení Přemyslem, kdysi markrabím, s Moravany Konráda Oty. Podle relace milevského opata prý Čechové zvítězili, dali se však hned po bitvě na ústup do Čech, což

-vítězové zpravidla nečiní, takže zpráva vlastně prozrazuje skutečný výsledek bitvy.

(konec citace)

8.4.1 Mírová dohoda pražského vévody Bedřicha s moravským markrabím Konrádem Otou z r. 1186 v Kníně:

Viz-L.E.Havlík na str. 29 –(Dějiny královského města Znojma):

„Markrabě Konrád Ota, aby rozvážně odstranil v Čechách dojem, že by zamýšlel narušit česko-moravské soustátí, sešel se r. 1186 v Kníně s českým vévodou Bedřichem, kterému nezbývalo, než uznat nový stav věcí a tak obě knížata „se stala přáteli a zůstala jimi i potom“

(-tolik milevský opat Jarloch ve své kronice k dané události.)
(konec citace).

8.5 Statuta moravského markrabího Konráda Oty-schválena na sněmu zástupců Čechů a Moravanů v Sadské r. 1189-v době vlády Konráda Oty jako zvoleného vévody v Praze

Viz-L.E.Havlík na str. 29 –(Dějiny královského města Znojma):

Když markrabí Konrád Ota vystřídal na českém vévodském trůně zesnulého Bedřicha, svolal r. 1189 sněm do Sadské, kterého se zúčastnilo mnoho opatů, kleriků, mnichů, bojovníků (tj. velmožů a rytířů) jak z Moravy, tak z Čech, aby mimo jiné vyslechli Statuta vévody Oty - Statuta ducis Ottoni (Statuta Konrádova - Statuta Conradi), Práva županů a všech urozených (Jura suppanorum et nobilium omnium). Šlo o zákoník, o němž se dovídáme více až z potvrzení krále Přemysla Otakara I. pro Znojemskou provincii r. 1222. Zákoník vznikl z iniciativy Konráda Oty jako markrabího Moravy, a odráží tak právní poměry na Moravě ve 2. polovině 12. století a zejména ve Znojemském knížectví, ale i v Brněnském a Břeclavském (potvrzen s drobnými úpravami a dodatky z let 1229 a 1237). S některými jeho prvky se setkáváme již ve staromoravském zákoníku Zakon sodnyj ljudem. Přítomnost církevních a světských představitelů měla schválit a rozšířit platnost Statutu jak na Moravě, tak i v Čechách. Zásadní význam měla Statuta pro schválení dědičnosti druhé alodizace na Moravě, probíhající po přerozdělování vlastnictví po r. 1055.

(konec citace)

Konrád III. Ota Znojemský-si byl vědom důležitosti schválení zákoníku-Práva županů a všech urozených-zástupci obou zemí dynastického soustátí Čech a Moravy-hlavně z pohledu Moravy. Morava měla za sebou první násilnou alodizaci provedenou r. 1055 českým vévodou Spytihněvem II., který ze dne na den násilným uvězněním 300 moravských předáků (a jejich následným usmrcením) a předáním jejich majetku českým předákům-připravil původní moravské rody o jejich majetek.

Statuta Konráda Oty měla zásadní význam pro schválení dědičnosti druhé alodizace na Moravě-která zahrnovala stav vlastnictví majetku od 1. Násilné alodizaci r. 1055 až do data 2. Alodizace k datu schválení Statut Konráda Oty v r. 1189. Dědičnost majetku na Moravě –včetně moravských rodů –tak byla právně uzákoněna ve vzniklém dynastickém soustátí Čech a Moravy r.1182.

9. Seznam použité literatury a podkladů:

Název publikace a poř. Č. publikace:	Datum vzniku originálu / datum vzniku překladu	Autor publikace (jazyk originálu a překladu, autor překladu)
1.Kronika tak řečeného Fredegara	7. stol.	Francký mnich Fredegar (latina) -něm. překlad- Dr. Otto Abel (vyd.r.1849)
2.Legenda tak řečeného Kristiána	10. stol.	Kristián- mnich z rodu Slavníkovců (latina) český překlad- Prof.J.Ludvíkovský vyd.r.2012
3.Kosmova kronika česká	12. stol.	Cosmas-děkan pražského kostela (latina) český překlad K.Hrdina vyd.1972
4.Kronika hradiště u Znojma	19. stol. (1810-1878)	-kanovník probošství u sv.Hippolyta E. Sládek (latina) český překlad Jiří Kacetl vyd. 2011 Královny
5.Dějiny královského města Znojma a znojemského kraje	1998	Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík DrSc.
6.Znaimer Wochenblatt (článek „Pohanský chrám od r. 1859 do dneška“- (1931)	1931	B. Wrbka
7.Akvarely kustoda znojemského muzea M. Trappa	1861	Moritz Trapp (z <i>pozůstalosti</i> PhDr.J. Zástěry)
8.Ilustrovaný encyklopedický sborník	1980	ČSAV
9.Sborník MU PF Brno- Společenské vědy č.17	1999	Doc. PhDr. B. Klíma
10.Dílčí posouzení stavu maleb v NKP Rotunda sv.Kateřiny ve Znojmě	1999	Akademický malíř a restaurátor F. Sysel
11.Identifikace patrocinií zaniklých moravských raně středověkých kostelů	1997	Doc. PhDr. Lubomír E. Havlík DrSc.

(pokrač. 9-Seznam použité literatury a podkladů)

Název publikace a poř. Č. publikace:	Datum vzniku originálu/ datum vzniku překladu	Autor publikace (jazyk originálu a překladu, autor překladu)
12.Encyklopedie slovanských bohů a mýtů	2000	N. Profantová M. Profant
13.Sto událostí, které dramaticky změnily naši historii	2001	-kolektiv autorů pod vedením Jana Zelenky
14.Románská rotunda ve Znojmě	2005	PhDr. L. J. Konečný
15.Ve službách archeologie 1/07	2007	Vyd. Vladimír Hašek, Rostislav Nekuda, Matej Ruttkay
16.Moravští Přemyslovci ve Znojenské rotundě	2000	B.Krzeminská, A. Merhautová, D. Třeštík
17.Sámo- Italik (studie)	2000	Jan Opálka
18.Internet-mapky	2015	
19.Historický průvodce města Szombatelly	2008	anglická verze
20.Kniha o bibli	1991	český překlad z francouzského originálu (více autorů)
21.Královny a kněžny české	1996	Autorský kolektiv (redakce Z.Karešová, J. Pražák)